

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДЛЯ СКЛАДАННЯ ІСПИТУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО»

1. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства щодо використання і охорони земель.
2. Види земельних правопорушень.
3. Види обмежень прав на землю.
4. Види органів, що розглядають земельні спори.
5. Використання техногенно забруднених земель.
6. Викуп земельних ділянок.
7. Вилучення земельних ділянок.
8. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень.
9. Гарантії прав на землю: поняття, значення і особливості.
10. Державний контроль за використанням і охороною земель.
11. Договір оренди земельної ділянки.
12. Економічне стимулювання у галузі використання і охорони земель.
13. Етапи земельної реформи в Україні.
14. Забезпечення відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.
15. Завдання землеустрою.
16. Загальна характеристика Земельного Кодексу України як джерела земельного права.
17. Закони України як джерело земельного права.
18. Земельно-процесуальна форма.
19. Земельні торги в Україні
20. Зміст права власності на землю.
21. Класифікація джерел земельного права.
22. Консервація земель в Україні.
23. Конституційні основи регулювання земельних правовідносин.
24. Конституція України як джерело земельного права.
25. Концесія як вид землекористування.
26. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства щодо використання і охорони земель.
27. Мета і завдання земельної реформи в Україні.
28. Методи земельного права.
29. Норми безоплатної приватизації земель в Україні.
30. Об'єкти права власності на землю.
31. Органи, що здійснюють контроль за охороною та використанням земель.
32. Органи, що розглядають земельні спори.
33. Основні права та обов'язки землевласників.
34. Особливо цінні землі: поняття і порядок вилучення.
35. Особливості здійснення права спільної сумісної власності на землю.
36. Особливості здійснення права спільної часткової власності на землю.
37. Особливості права приватної власності на землю.
38. Підзаконні нормативно-правові акти як джерело земельного права.

39. Підстави набуття прав на землю.
40. Підстави припинення прав на землю.
41. Підстави припинення права власності на землю та права землекористування..
42. Плата за землю: поняття і правові засади стягнення.
43. Повноваження Верховної Ради України у галузі земельних правовідносин.
44. Повноваження Кабінету Міністрів України в галузі земельних відносин.
45. Повноваження місцевих державних адміністрацій у галузі земельних правовідносин.
46. Повноваження органів місцевого самоврядування у галузі земельних правовідносин.
47. Поняття гарантій прав на землю.
48. Поняття земель сільськогосподарського призначення.
49. Поняття земельного правопорушення.
50. Поняття земельної ділянки.
51. Поняття землі і її ознаки.
52. Поняття і види земельних правовідносин.
53. Поняття і види земельних сервітутів.
54. Поняття і види земельних спорів.
55. Поняття і види прав землевласників.
56. Поняття і завдання контролю за використанням та охороною земель.
57. Поняття і зміст державного управління у галузі охорони і використання земель. Правовий статус Державного агентства земельних ресурсів України.
58. Поняття і зміст земельної реформи в Україні.
59. Поняття і зміст правової охорони земельних ресурсів.
60. Поняття і мета землеустрою.
61. Поняття і основні ознаки земельного права.
62. Поняття і особливості джерел земельного права.
63. Поняття і особливості моніторингу земельних ресурсів.
64. Поняття і особливості приватизації земель в Україні.
65. Поняття права власності на землю.
66. Поняття правил добросусідства у земельному праві.
67. Поняття юридичної відповідальності за порушення вимог земельного законодавства.
68. Поняття, види і особливості права землекористування.
69. Поняття, зміст і функції управління у галузі використання і охорони земель.
70. Поняття, склад і категорії земель в Україні.
71. Порядок зміни цільового призначення земель.
72. Порядок розгляду земельних спорів.
73. Порядок проведення земельних торгів.
74. Права та обов'язки землекористувачів.
75. Право власності на землю іноземних громадян, іноземних юридичних осіб і іноземних держав.

- 76.Право власності на землю юридичних осіб.
- 77.Право державної власності на землю.
- 78.Право комунальної власності на землю.
- 79.Право концесійного землекористування.
- 80.Право орендного землекористування.
- 81.Право постійного користування земельною ділянкою.
- 82.Правова охорона земель.
- 83.Правове забезпечення земельної реформи в Україні.
- 84.Правовий режим земель водного фонду.
- 85.Правовий режим земель житлової та громадської забудови
- 86.Правовий режим земель історико-культурного призначення.
- 87.Правовий режим земель лісогосподарського призначення.
- 88.Правовий режим земель оздоровчого призначення.
- 89.Правовий режим земель природо-заповідного та іншого природоохоронного призначення.
- 90.Правовий режим земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики.
- 91.Правовий режим земель рекреаційного призначення.
- 92.Правовий режим земель спеціального призначення.
- 93.Правовий режим малопродуктивних та деградованих земель.
- 94.Правовий режим охоронних зон як вид обмеження прав на землю.
- 95.Правові вимоги до ведення державного земельного кадастру.
- 96.Предмет земельного права.
- 97.Принципи земельного права.
- 98.Рекультивация земель в Україні.
- 99.Система земельного права.
100. Склад земельного правопорушення.
101. Співвідношення земельного права з адміністративним, цивільним, екологічним, аграрним та іншими галузями права.
102. Співвідношення понять «земля», «землі», «земельна ділянка».
103. Суб'єкти і об'єкти власності на землю.
104. Умови та порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.
105. Форми права власності на землю.
106. Функції державного управління у галузі використання і охорони земель.
107. Функції землі в Україні.
108. Цивільно-правова відповідальність у галузі використання і охорони земель.
109. Цивільно-правові угоди як підстава набуття прав на землю.
110. Юридичні засоби захисту прав на землю.

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО»**

Семінарське заняття № 1

Тема 1 «Предмет, метод, принципи і система земельного права»

2 год.

Методичні рекомендації

При вивченні даної теми студенти повинні зрозуміти та засвоїти сутність земельного права, його предмет, метод, принципи і систему, взаємозв'язок та співвідношення з іншими суміжними галузями права, зокрема, екологічним, цивільним, адміністративним правом тощо, а також значення земельного права в правовій системі України.

Питання для обговорення

1. Поняття і основні ознаки земельного права України. Земельне право як галузь права, як наука та навчальна дисципліна.
2. Поняття і особливості суспільних відносин як предмета земельного права України. Суб'єкти та об'єкти земельних правовідносин.
3. Методи правового регулювання у земельному праві України.
4. Принципи земельного права України: поняття і види.
5. Система сучасного земельного права України.
6. Взаємозв'язок земельного права з суміжними галузями права.
7. Функції земельного права України.

Теми рефератів

Історія становлення і розвитку земельного права України.

Особливості землі як основного об'єкта земельного права.

Земельне право України як самостійна галузь права чи підгалузь екологічного права: проблемні аспекти визначення.

Термінологічні завдання

Дайте визначення понять і обов'язково законспектуйте письмово їх в зошит: земля, землі, земельна ділянка, земельне право, предмет земельного права, принципи земельного права, метод земельного права, земельні правовідносини, земельна реформа, система земельного права.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні ознаки землі.
2. Назвіть основні функції землі.
3. Що означає юридична конструкція «земля – це основне національне багатство» згідно ст. 1 Земельного кодексу України та ст. 13 Конституції України?
4. Як співвідносяться між собою поняття: земля, землі, земельна ділянка, земельний ресурс, ґрунт?
5. Як співвідносяться, на Ваш погляд, норми цивільного та земельного права щодо регулювання відносин права власності на землі?
6. Назвіть види земельних правовідносин за суб'єктним критерієм.
7. Назвіть пріоритетний метод земельного права України.
8. У чому полягає зміст земельно-правового методу регулювання?
9. Визначте основні функції та значення земельного права у

сучасних умовах в Україні.

10. Земельне право – це самостійна галузь права чи підгалузь екологічного права? Відповідь обґрунтуйте з посиланням на позиції відомих науковців (В. І. Андрейцева, М. В. Шульги, А. П. Гетьмана, І. І. Каракаша тощо).

Практичні завдання

Схематично зобразіть види принципів земельного права України за різними критеріями.

Схематично зобразіть види земельних правовідносин за різними критеріями.

Схематично зобразіть співвідношення земельного права з іншими галузями права.

Схематично зобразіть систему земельного права.

Нормативні акти

Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.

Земельний кодекс України в редакції від 25 жовтня 2001 року з наступними змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 3-4. - Ст. 27.

Про Основні напрямки земельної реформи в Україні на 2001-2005 роки: Указ Президента України від 30 травня 2001 року // Урядовий кур'єр. - 2001. - 02 червня.

Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: Постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998 року № 188/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 38-39. – Ст. 248.

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21 грудня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. – 2011. - № 26. – Ст. 218.

Список рекомендованої літератури

1. Адиханов Ф.Х. Соотношение норм гражданского права и норм земельного права в регулировании земельных отношений в условиях рынка земли / Ф.Х. Адиханов // Государство и право. - 2001. - №1. – С.32-39.

2. Актуальні питання розвитку земельної реформи в Україні / А.С. Даниленко, Ю.Д. Білик, М.Ю. Гарбуз та ін.; [За ред. Ю.Д. Білика]. – К.: Урожай, 2004. – 96с.

3. Андрейцев В.І. Земельне право і законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії. / В.І. Андрейцев. – К.: Знання, 2005. – 445 с.

4. Бевз О.В. Проблеми поєднання приватних та публічних методів регулювання права власності на земельні ділянки / О.В.Бевз // Поєднання публічно-правових та приватно-правових механізмів регулювання господарських відносин: матер. всеукр. наук.-практ. конфер. (19-20 жовтня

2007 року, м. Івано-Франківськ). – м. Івано-Франківськ: ПЮІ ЛДУВС, 2007. – С. 210-214.

5. Бейкун А. Співвідношення Конституції України та нормативно-правових актів з питань регулювання аграрних і земельних відносин / А. Бейкун // Право України. — 2000. — № 3.- С.45-48.

6. Бондар О.Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України: автореф. дис. ... к. ю. н. за спеціальністю. 12.00.06. / О.Г. Бондар. — К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. — 20 с.

7. Бородіна О.М. Законодавчо-інституціональне регулювання земельних відносин: досвід країн ЄС та уроки для України / О.М. Бородіна // Земельні відносини і просторовий розвиток в Україні: матеріали Міжнар. наук. конф. — У двох частинах (Київ, 13-14 квітня 2006 р.) / НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України. Редкол.: Данилишин Б. М. (відпов. ред.), Бистряков І. К., Новоторов О. С., Ніколаєнко Т. С., Кучер О. О., Осипенко В. М. — Київ: РПВС України, НАН України, 2006. — Ч. I. - С. 39-42.

8. Бусуйок Д.В. Обмеження прав на землю за законодавством України: Монографія. / Д.В. Бусуйок. — К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. — 144 с.

9. Велігодський Д. Правове регулювання земельних відносин у Криму в 1920 р. / Д. Велігодський // Вісник Львівського університету. Серія юридична. — 2004. — Вип. 40. — С. 141-148.

10. Вівчаренко О.А. Гарантії права власності на землю в Україні: [монографія] / О.А. Вівчаренко. — К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2007. — 120 с.

11. Гавриш Н. Ґрунти як об'єкт правової охорони / Н. Гавриш // Вісник Львівського університету. Серія юридична. — 2000. — Вип. 35. — С. 346-349.

12. Екологічне право: Особлива частина: Підруч. для студ. юрид. вузів і фак.: Повний акад. курс / За ред. акад. АПрН В.І. Андрейцева. — К.: Істина, 2001. — 544 с.

13. Земельне право України: підручник / За ред. О.О. Погрібного та І. І. Каракаша. — Вид. 2, перероб. і доп. — К.: Істина, 2009. — 600 с.

14. Земельне право України: Підручник / М.В. Шульга (кер. авт. кол.), Г.В. Анісімова, Н.О. Багай, А.П. Гетьман та ін.; [за ред М.В. Шульги]. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 368 с.

15. Земельний кодекс України з постатейними матеріалами: Збірник нормативно-правових актів та матеріалів судової практики: за станом нормативно-правових актів та актів органів судової влади на 1 лютого 2006 року / Упорядник А.М. Мірошніченко. Науковий редактор В.В. Носік. — К.: Фізична особа — суб'єкт видавничої справи Романчук Р. С., 2006. — 720.

16. Земельний Кодекс України: науково-практичний коментар / [за заг. ред. В. І. Семчика]. — [3-є вид., перероб. і доп.]. — К.: Вид. дім «Ін Юре», 2007. — 896 с.

17. Земельні відносини в Україні: зб. нормат. актів/ Укладачі: Д. В. Ковальський, Л. О. Панькова. — К.: Юрінком Інтер, 2009. — 752 с.

18. Земельное право. Учебник для вузов. Руководитель авторского коллектива и ответственный редактор – доктор юрид. наук, профессор С.А.Боголюбов. – М.: Издательская группа Норма-Инфа.М, 1998. – 400 с.
19. Земельно-процесуальні правовідносини: [монографія] / Д.В. Ковальський. - Юрінком Інтер, 2009. – 176 с.
20. Каракаш І.І. Еколого-правова культура як складова цивілізаційної культури / І.І. Каракаш / Матеріали Міжнародної наукової конференції професорсько-викладацького складу «Правове життя сучасної України», м. Одеса, 20-21 травня 2011 року / Національний університет «Одеська юридична академія». – Одеса «Фенікс», 2011. – С.429-431.
21. Книш В.В. Принципи земельного права України: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук спец. 12.00.06 / В.В. Книш. – Київ, 2006. – 20 с.
22. Корнеев Ю.В. Земельне право: навч. посіб. / Ю. В. Корнеев. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
23. Краснов Н.И. О соотношении земельного и гражданского права при переходе к рыночной экономике | Н.И. Краснов // Государство и право. – 1994. - № 7. – С. 53-60.
24. Крассов О.И. Право частной собственности на землю. / О.И. Крассов. – М.: Юрист, 2000. – 379 с.
25. Мірошніченко А.М. Земельне право України: навчальний посібник. / А.М. Мірошніченко. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2007. – С. 432.
26. Мірошніченко А.М. Земельне право України: підруч. / А.М. Мірошніченко. – К.: Алерта, 2011. – 678 с.
27. Мунтян В.Л. Правові проблеми раціонального природокористування / В.Л. Мунтян. – К., 1973. – 181с.
28. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: Монографія. – Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
29. Семчик В. І. Земельне право України: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, М. В. Шульга. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2008. – 600 с.
30. Федорович В. Принципи земельного права України / В. Федорович // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2000. – Вип. 36. – С. 408-412.
31. Шеремет А. П. Земельне право України: підруч. / А.П. Шеремет. – Чернівці: «Наші книги», 2008. – 632с.
32. Шульга М.В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. / М.В. Шульга. – Харьков, Фирма «Консум», 1998. – 224 с.

Семінарське заняття № 2

Тема 4 «Управління в галузі використання і охорони земель»

2 год

Методичні рекомендації

При підготовці до даного заняття студентам необхідно вивчити основи здійснення управлінської діяльності у сфері використання і охорони земель та

зміст і види управління земельними ресурсами, зрозуміти основні принципи та напрямки управлінської діяльності у сфері земельних ресурсів, засвоїти особливості реалізації управлінських функцій органів державної влади у сфері земельних ресурсів та форми участі громадськості при прийнятті екологічно значимих рішень у сфері використання і охорони земель.

Питання для обговорення

1. Поняття, мета, види і зміст управління у галузі використання і охорони земель в Україні.
2. Система органів державного управління у галузі використання і охорони земель в Україні.
3. Правовий статус Державного агентства земельних ресурсів України та його територіальних підрозділів.
4. Функції державного управління у галузі використання і охорони земель в Україні.

Теми рефератів

Особливості реалізації функції державного земельного кадастру в Україні.

Стандартизація і нормування у галузі використання і охорони земель в Україні.

Моніторинг земель в Україні.

Форми участі громадськості при прийнятті екологічно значимих рішень у сфері використання та охорони земель.

Термінологічні завдання

Дайте визначення понять і обов'язково законспектуйте їх письмово у зошит: державне управління, державний земельний кадастр, землеустрій, моніторинг земель, екологічний стандарт, екологічний норматив, зонування земель, плата за землю, економіко-правовий механізм використання і охорони земель, бонітування ґрунтів, економічна оцінка земель, грошова оцінка земель, кадастрові зйомки, державний контроль за використанням і охороною земель, облік якості і кількості земель.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає мета державного управління у галузі використання і охорони земель в Україні.
2. Чим державне управління у галузі використання і охорони земель відрізняється від самоврядного управління у цій сфері?
3. Проаналізуйте Закон України «Про місцеві державні адміністрації» та Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» і на їх основі порівняйте повноваження місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері земельних відносин.
4. Проаналізуйте Закон України «Про Кабінет Міністрів України» і визначте повноваження уряду у сфері земельних відносин.

5. Окресліть основні напрямки громадського управління у галузі використання і охорони земель в Україні, які, на Вашу думку, є найбільш актуальними у сучасних умовах.

6. Чим економічна оцінка земель відрізняється від грошової оцінки земель?

7. У рамках якої функції державного управління здійснюється бонітування ґрунтів і у чому воно полягає?

8. Яка мета і завдання державного земельного кадастру? Проаналізуйте відповідні положення Земельного кодексу України і Закону України «Про Державний земельний кадастр» від 07 липня 2011 року.

9. Назвіть види нормативів у галузі використання і охорони земель в Україні.

10. Чим функція стандартизації відрізняється від нормування у галузі використання і охорони земель?

11. Назвіть види органів, які здійснюють контроль за використанням і охороною земель в Україні.

12. У чому полягає функція планування використання і охорони земель?

13. Назвіть види програм щодо охорони і використання земель в Україні.

14. Назвіть види моніторингу земель в Україні.

Практичні завдання

Схематично зобразіть систему органів державного, громадського та самоврядного управління у сфері використання і охорони земель в Україні.

У формі таблиці порівняйте повноваження державних та громадських інспекторів у галузі використання і охорони земель за чинним законодавством України і зробіть власні висновки про їх співвідношення та значення.

Задачі

Задача 1

Громадський інспектор з охорони довкілля у м. Львові, Мотика Петро перебуваючи на відпочинку у Феодосії, і подорожуючи околицями селища міського типу Приморський, став свідком несанкціонованого скидання стічних вод місцевої свиноферми на земельних ділянках сільськогосподарського призначення. Пред'явивши водію вантажівки, з якої здійснювався скид відходів, посвідчення громадського інспектора з охорони довкілля Мотика попросив водія надати пояснення щодо його дій та надати документи, що посвідчують його особу та документи на автотранспортний засіб.

Після відмови водія надати пояснення та документи, громадський інспектор склав протокол про адміністративне правопорушення.

Дайте правову оцінку діям громадського інспектора.

Якими повноваженнями наділені громадські інспектори з охорони довкілля щодо здійснення громадського контролю в сфері використання та охорони земель?

Чи мав право громадський інспектор Мотика скласти протокол про адміністративне правопорушення?

Вирішіть справу.

Задача 2.

До громадянки Сидоренко Валентини, звернулися депутати сільської ради Яструб і Таранька, які зазначили про необхідність добровільної передачі на баланс сільської ради належної їй на праві приватної власності земельної ділянки сільськогосподарського призначення площею 0,2 гектарів у зв'язку з тим, що її ділянка була включена у межі села.

Що таке межа села?

Який порядок встановлення меж сіл?

Які наслідки має включення земельних ділянок у межі села?

Проаналізуйте дії депутатів сільської ради на предмет їх правомірності.

Вирішіть справу.

Задача 3

Селищна рада смт. Добромівки Хмельницької області вирішила змінити межі селища. Дане питання було винесено на розгляд чергової сесії селищної ради і прийнято більшістю депутатів селищної ради, про що було складено рішення селищної ради і підписано головою селищної ради. Секретар селищної ради Макаренко відмовилась підписувати дане рішення, посилаючись на те, що рішення про встановлення і зміну меж районів, селищ, сіл приймає Верховна Рада України за поданням обласних рад.

Який порядок зміни меж селищ? ?.

Які органи приймають рішення про зміну меж селищ?.

Чи є правомірними дії депутатів селищної ради?

Чи правомірні дії секретаря селищної ради?

Вирішіть справу.

Задача 4

Громадяниці Петренко для приватизації земельної ділянки сільськогосподарського призначення необхідно було подати уповноваженим органам проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки. У міській раді їй повідомили те, що проекти землеустрою мають бути виготовлені лише приватною землевпорядною організацією «Землесвіточ», в іншому випадку вони не будуть розглянуті і затверджені комісією, яка діє при міській раді. Для уточнення ситуації громадянка Петренко звернулась до Вас з проханням надати консультацію.

Які органи здійснюють землеустрій?

Який порядок розгляду і затвердження землевпорядної документації?

Проаналізуйте ситуацію і надайте громадянці Петренко юридичну консультацію.

Задача 5

В 2010 р. виконавчим комітетом Борщівської сільської ради Хустського району Закарпатської області громадянину Кривенькому було надано дозвіл на

розробку проекту відведення земельної ділянки для будівництва гаража, яку він мав намір отримати в порядку безоплатної приватизації.

В 2011 р. Кривенький помер, єдиним спадкоємцем став його син Тарас, який і отримав проект відведення. Після цього він звернувся до сільської ради, яка прийняла рішення про передачу земельної ділянки у власність сина як спадкоємця Кривенького.

Прокурор району вніс протест на рішення ради, вказавши на такі порушення:

- (1) виконком не уповноважений приймати рішення щодо надання згоди на розробку проекту відведення земельної ділянки, так як це є виключною компетенцією ради;
- (2) Тарас кривенький повинен був отримати дозвіл ради на розробку проекту відведення, а не завершувати процедуру приватизації після батька, так як чинним земельним законодавством не передбачено можливості спадкування в таких відносинах.

Голова ради звернувся за роз'ясненням до юридичного відділу обласного управління земельних ресурсів.

Проаналізуйте правову позицію прокурора.

Яке рішення за наслідками розгляду протесту повинна прийняти сільська рада?

Нормативні акти

Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

Земельний кодекс України в редакції від 25 жовтня 2001 року з наступними змінами і доповненнями// Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 3—4. — Ст. 27.

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про охорону навколишнього природного середовища від 25 червня 1991 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про Основні напрямки земельної реформи в Україні на 2001—2005 роки: Указ Президента України від 30 травня 2001 року // Урядовий кур'єр. — 2001. — 2 червня.

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — N 24. - Ст. 170.

Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09 березня 1999 року // Відомості Верховної Ради України.- 1999. - N20-21. - Ст. 190.

Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 21 грудня 2006 року // Відомості Верховної Ради України. — 2007. - N11. - Ст. 94.

Про Державний земельний кадастр»: Закон України від 07 липня 2011 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 09 грудня 2011 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про Міністерство охорони навколишнього природного середовища: Указ Президента України від 20 квітня 2005 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про Положення про Міністерство охорони навколишнього природного середовища: Указ Президента України від 27 грудня 2005 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про Положення про Державний комітет по земельних ресурсах України: Указ Президента України від 14 серпня 2000 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2001 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження Положення про Державну систему моніторингу довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження Положення про регіональні кадастри природних ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2001 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про утворення Міжвідомчої комісії з питань моніторингу довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2000 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля: Наказ Мінприроди України від 04 лютого 2004 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження положення про порядок надання екологічної інформації: Наказ Мінприроди України від 18 грудня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Список рекомендованої літератури

1. Гетьман А. П., Здоровко Л. М. Регіональний екологічний контроль: теорія правового регулювання: [монографія] / А.П. Гетьман, Л.М. Здоровко. – К, 2004.
2. Голиченков А. К. Экологический контроль: теория, практика правового регулирования / А. К. Голиченков. – М.: изд-во МГУ, 1991. – 136 с.
3. Голомша М. Роль прокуратури у здійсненні нагляду за дотриманням природоохоронного законодавства / М. Голомша// Вісник прокуратури. – 2001. - № 5.
4. Горшенев В. М. Контроль как правовая форма деятельности / В. М. Горшенев. – М.: Юрид. лит., 1987. – 177 с.
5. Заставська Л.П. Державний контроль за використанням та охороною земель в Україні / Л.П. Заставська // Національна науково-практична конференція “Адміністративне право: актуальні проблеми реформування”. – Суми, 2000. – С.111-112.

6. Клід В.І. Шляхи фінансово-економічного забезпечення реалізації природоохоронних заходів / В.І. Клід // Ефективність державного управління у контексті становлення громадянського суспільства. – Л.: ЛРІДУ УАДУ, 2002. – С. 258-262
7. Корнеєв Ю.В. Земельне право: навч. посіб. / Ю. В. Корнеєв. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
8. Лазор О.Я. Використання європейського досвіду для вдосконалення екологічної політики в Україні / О.Я. Лазор // Ефективність державного управління в контексті глобалізації та євроінтеграції. – К.: Вид-во НАДУ, 2003. – С. 596-599.
9. Лазор О.Я. Державне управління у сфері реалізації екологічної політики: організаційно-правові засади: [Монографія] / О.Я. Лазор. – Л.: Ліга-Прес, 2003. – 542 с.
10. Лазор О.Я. Екологічна експертиза: теорія, методологія, практика: [Монографія] / О.Я. Лазор – Л.: Ліга-Прес, 2002. – 364 с.
11. Лазор О.Я. Сучасна екологічна політика України та її міжнародний аспект / О.Я. Лазор // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. – О.: ОРІДУ УАДУ, 2001. – Вип. 8. – С. 6-18.
12. Лазор О.Я., Лазор І.Я. Реалізація екологічної політики на місцевому рівні / О.Я. Лазор, І.Я. Лазор // Ефективність державного управління у контексті становлення громадянського суспільства. – Л.: ЛРІДУ УАДУ, 2002. – С. 347-352.
13. Лазор О.Я., Лазор О.Д. Взаємодія суб'єктів територіальної громади у вирішенні екологічних конфліктів / О.Я. Лазор, О.Д. Лазор // Громадянське суспільство і політика органів місцевого самоврядування (пробл. теорії і практики). – Л.: Добродіний громад. фонд ім. Князя Осмомисла; Наук. т-во ім. Шевченка, 2003. – С. 386-397.
14. Лазор О.Я., Лазор О.Д. Організаційно-правові засади діяльності міських рад у галузі екології та природних ресурсів / О.Я. Лазор, О.Д. Лазор // Упр. сучас. містом. – 2001. – № 4-6(2). – С. 119-123.
15. Мірошніченко А.М. Земельне право України: підруч. / А.М. Мірошніченко. – К.: Алерта, 2011. – 678 с.

Семінарське заняття № 3

Тема 5 «Право власності на землі в Україні»

2 год.

Методичні рекомендації

При підготовці до даного заняття студенти повинні вивчити поняття і зміст інституту права власності на землі в Україні, форми власності на землі в Україні, види власності на землі, засвоїти особливості режиму власності на землі в Україні іноземних громадян, іноземних юридичних осіб та іноземних держав, а також основні права і обов'язки власників земельних ділянок та межі належного здійснення земельних прав і обов'язків в Україні.

Питання для обговорення

1. Поняття та основні ознаки права земельної власності.
2. Суб'єкти, об'єкти і зміст права власності на землю.

3. Форми власності на землю: поняття і види.
4. Право спільної часткової та спільної сумісної власності на земельну ділянку та особливості їх здійснення.
5. Право власності на землю іноземних громадян, іноземних юридичних осіб та іноземних держав.
6. Основні права і обов'язки власників земельних ділянок та межі належного здійснення земельних прав і обов'язків.

Теми рефератів

Власність Українського народу на землі: поняття та особливості реалізації.

Особливості реалізації права власності на землю в Україні іноземцями.

Територіальна громада як суб'єкт права власності на землю в Україні.

Держава як суб'єкт права власності на землі в Україні.

Термінологічні завдання

Дайте визначення понять і обов'язково письмово законспектуйте їх в зошит: право власності, володіння, користування, розпорядження, земельна ділянка, приватна власність, державна власність, комунальна власність, територіальна громада, спільна власність, спільна часткова власність, спільна сумісна власність.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення права власності на землі у суб'єктивному та об'єктивному розуміннях.
2. Визначте основні ознаки права власності на землі в Україні.
3. Назвіть форми власності на землі в Україні з огляду на чинне законодавство (Конституцію України, Земельний та Цивільний Кодекси України тощо).
4. Як співвідносяться між собою поняття «форма власності на землі» і «вид власності на землі»?
5. Що виступає об'єктом права власності на землі в Україні з огляду на форми власності?
6. Назвіть суб'єктів права спільної часткової власності на землі в Україні.
7. Чим спільна сумісна власність на землі в Україні відрізняється від спільної часткової?
8. У чому полягають особливості права власності на землі в Україні іноземців та осіб без громадянства? Яка Ваша власна позиція щодо такого підходу законодавця?
9. Протягом якого терміну іноземці зобов'язані відчужити земельні ділянки сільськогосподарського призначення, які вони набули у власність через спадкування?
10. Як співвідносяться між собою положення про право власності на землі в Україні за цивільним та земельним законодавством?
11. Назвіть межі здійснення права приватної власності на земельні ділянки в Україні.
12. Назвіть суб'єктів права комунальної власності на землі в Україні.

13. Які категорії земель в Україні можуть перебувати лише у державній власності?

14. У яких випадках суб'єктами права власності на землі в Україні виступають іноземні держави?

15. Які обмеження щодо права власності на землі в Україні впливають зі ст. ст. 83-84 Земельного кодексу України?

Задачі

Задача 1

Оленченко П. вирішив продати належну йому на праві приватної власності земельну ділянку для ведення особистого селянського господарства, оскільки у зв'язку із погіршенням стану здоров'я більше не міг її обробляти. Він із покупцем земельної ділянки Пакратовим М. звернувся до нотаріуса для посвідчення договору купівлі-продажу. Але приватний нотаріус відмовив у посвідченні даного договору, оскільки, на його думку, відповідно до чинного законодавства забороняється відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення, і такий договір буде недійсним. Тоді Оленченко П. запропонував обміняти земельну ділянку на автомобіль Панкратова М. із доплатою, але і в посвідченні даного договору їм було відмовлено нотаріусом.

Громадяни звернулись за роз'ясненнями до районного відділу земельних ресурсів.

На яких положеннях земельного законодавства базується відмова нотаріуса посвідчити договори?

На які земельні ділянки розповсюджується заборона щодо їх відчуження? Які наслідки укладення угод із порушенням цієї заборони?

Вирішіть справу.

Задача 2

Громадянка Охріменко Г. на земельній ділянці, переданій їй на праві приватної власності для обслуговування жилого будинку і господарських споруд (присадибній ділянці), встановила торговий кіоск. Під час проведення перевірки старший державний інспектор з використання та охорони земель склав протокол про притягнення громадянки до відповідальності у вигляді штрафу за використання земельної ділянки не за цільовим призначенням та за самочинне будівництво. Крім того, громадянка Охріменко Г. була попереджена про те, що у випадку неусунення даних порушень її позбавлять права власності на земельну ділянку.

Охріменко Г. оскаржила постанову державного інспектора про притягнення її до відповідальності до суду. Вона вважає, що як власниця має право будувати на земельній ділянці.

Які права та обов'язки мають власники земельних ділянок?

Чи мають місце в даному випадку порушення земельного законодавства?

Вирішіть справу.

Задача 3

Мешканець міста Києва Гарбузюк Р. побудував на прибудинковій території багатоквартирного будинку, в якому проживає, гараж для свого автомобіля, розширив балкон своєї квартири на першому поверсі і влаштував сховище для зберігання продуктів. Група мешканців звернулася із скаргою на дії Гарбузюка Р. до житлово-експлуатаційної контори із вимогою розібрати незаконні, на їх думку, споруди. Гарбузюк Р. пояснив, що він приватизував свою квартиру і як власник квартири має право використовувати прилеглу територію на власний розсуд, споруджений гараж є тимчасовою будівлею і його будівництво було погоджено з керівником житлово-експлуатаційної контори.

Які права мають мешканці багатоквартирних жилих будинків на прибудинковій території? Хто має право розпоряджатися даними земельними ділянками?

Розглянути варіант, коли громадянами приватизованого багатоквартирного будинку буде створено об'єднання співвласників?

Обов'язково проаналізувати положення Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29 листопада 2001 року.

Вирішіть справу.

Задача 4

Житель міста Кагарлик Тарасенко А. звернувся до сільської ради с. Шарки із заявою про приватизацію земельної ділянки розміром 0,75 га, на якій розташовані належні йому на праві приватної власності житлова будівля і господарські споруди, подаровані сестрою.

Рада відмовила громадянину, оскільки він постійно не проживає в селі і не має досвіду роботи у сільському господарстві. Крім того, з'ясувалося, що він є членом садівничого товариства, в якому приватизував земельну ділянку розміром 0,06 га, а також звернувся до міської ради з проханням передати йому земельну ділянку у приватну власність для будівництва гаража.

Громадянин Тарасенко А. звернувся до суду.

Розкрити особливості даних правовідносин.

Чи має право громадянин Тарасенко А. на приватизацію земельної ділянки?

Визначити процедури, за якими в даному випадку повинні бути передані земельні ділянки у приватну власність.

Яке рішення має прийняти суд?

Задача 5

Громадянин Російської Федерації Сидоров М. отримав у спадщину за заповітом будинок у хуторі Покровський і звернувся до сільської ради із заявою про приватизацію присадибної земельної ділянки, оскільки спадкодавцем у свій час вона не була приватизована.

Рішенням ради йому було відмовлено у задоволенні заяви у зв'язку із тим, що він, як іноземний громадянин, не може набувати право власності на землю в Україні. Рада запропонувала надати дану земельну ділянку на умовах оренди.

Які суб'єкти права приватної власності визначені земельним законодавством?

Чи передбачає Земельний кодекс України можливість набуття іноземцями права власності на земельні ділянки в Україні?

Чи могла б земельна ділянка перейти у спадщину до іноземного громадянина, якщо б вона належала спадкодавцеві на праві приватної власності?

Нормативні акти

Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

Земельний кодекс України в редакції від 25 жовтня 2001 року з наступними змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 3—4. — Ст. 27.

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про власність: Закон України від 7 лютого 1991 року // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 20. — Ст. 249

Про форми власності на землю: Закон України від 30 січня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 13. — Ст. 225.

Про розмежування земель державної та комунальної власності: Закон України від 05 лютого 2004 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29 листопада 2001 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09 березня 1999 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29 листопада 2001 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження форм державного акта на право власності на земельну ділянку та державного акта на право постійного користування земельною ділянкою: Постанова Кабінету Міністрів України № 449 від 2 квітня 2002 року // Офіційний Вісник України. — 2002. — № 14.

Про затвердження Тимчасового порядку розмежування земель права державної і комунальної власності: Постанова Кабінету Міністрів України № 1100 від 1 серпня 2002 року // Урядовий кур'єр. — 2002. — 21 серпня.

Про затвердження Порядку передачі земельних ділянок у приватну власність громадянам України: Наказ Держкомзему України № 10 від 15 лютого 1993 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження Порядку та розмірів плати, що справляється за видачу державного акта на право власності на землю: Постанова Кабінету Міністрів України № 934/99 від 1 червня 1999 року // Урядовий кур'єр. — 1999. — 12 серпня.

Про затвердження Положення про Міжвідомчу робочу групу з питань координації та реалізації проекту "Видача державних актів на право власності на землю в сільській місцевості та розвиток системи кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2008 р. №1142 [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про внесення змін до Типового договору оренди землі: Постанова Кабінету Міністрів України №780 від 03 вересня 2008 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Список рекомендованої літератури

1. Вівчаренко О.А. Гарантії права власності на землю в Україні [монографія] / О.А. Вівчаренко. — К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2007. — 20 с.
2. Вівчаренко О.А. Право власності на землю в Україні (актуальні проблеми) / О.А. Вівчаренко. - Івано-Франківськ: ЗАТ "Надвірнянська друкарня", 1998. — 179 с.
3. Заставська Л.П. Право власності на землю в сучасний період // Організаційно-правові проблеми розвитку аграрного і земельного ринків в Україні: збірник тез доповідей і наукових повідомлень науково-практичної конференції; [відп. ред. член-кореспондент НАН України академік АПрН України В.І. Семчик] / Л.П. Заставська. — К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. — С. 94-96.
4. Земельне право України: підручник / За ред. О.О. Погрібного та І. І. Каракаша. — [Вид. 2, перероб. і доп.]. — К.: Істина, 2009. — 600 с.
5. Земельне право України: Підручник / М.В. Шульга (кер. авт. кол.), Г.В. Анісімова, Н.О. Багай, А.П. Гетьман та ін.: [За ред М.В. Шульги]. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 368 с.
6. Земельний кодекс України з постатейними матеріалами: Збірник нормативно-правових актів та матеріалів судової практики: За станом нормативно-правових актів та актів органів судової влади на 1 лютого 2006 року / Упорядник А.М. Мірошніченко. [Науковий редактор В.В. Носік]. — К., 2006. — 720.
7. Земельний Кодекс України: науково-практичний коментар / [За заг. ред. В. І. Семчика]. — [3-є вид., перероб. і доп.].— К.: Вид. дім «Ін Юре», 2007. — 896 с.
8. Земельное право. Учебник для вузов. Руководитель авторского коллектива и ответственный редактор — доктор юрид. наук, профессор С.А.Боголюбов. — М.: Издательская группа Норма-Инфа.М, 1998. — 400 с.
9. Каракаш І. Право поділеної власності на природні ресурси у законодавстві України / І. Каракаш // Право України. - 2001. - № 3. — С. 83-85.
10. Ковальчук Т.Г. Правочинності землевласників і землекористувачів щодо ефективного використання земельних ділянок / Т.Г. Ковальчук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. — 2003. - Випуск 54. — С. 119-122.
11. Корнеєв Ю.В. Земельне право: навч. посіб. / Ю. В. Корнеєв. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 248 с.

12. Костяшкін І.О. До питання трансформації колективної власності на землю в Україні / І.О. Костяшкін // Земельне право України. – 2007. - № 3. – С. 20-26.
13. Костяшкін І.О. Правові аспекти зміни колективної власності на землю в Україні / І.О. Костяшкін // Земельне право України. – 2007. - № 8-9. – С. 33-39.
14. Крассов О.И. Право частной собственности на землю / И.О. Крассов. – М.: Юристъ, 2000. – 379 с.
15. Кулинич П.Ф. Розмежування земель державної і комунальної власності: закон, практика, шляхи вдосконалення / П.Ф. Кулинич // Земельне право України: теорія і практика. – 2007. - № 6. – С. 45-51.
16. Луняченко А. Правове становище громадян України як суб'єктів права власності на землю / А. Луняченко // Юридический вестник. – 2001. - № 1. – С. 114-117.
17. Мірошніченко А.М. Земельне право України: підруч. / А.М. Мірошніченко. – К.: Алерта, 2011. – 678 с.
18. Носік В.В. Виникнення прав на землю: теоретичні і практичні аспекти / В.В. Носік // Право України. – 2004. - № 9. – С. 81-85.
19. Носік В.В. Власність і право власності на землю: методологія, теорія і практика / В.В. Носік // Земельне право України: теорія і практика. – 2007. - № 1. – С. 3-11.
20. Носік В.В. Захист права власності на землю юридичних осіб в суді / В.В. Носік // Вісник Вищого арбітражного суду України. – 1999. - № 2. – С. 174-181.
21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: [Монографія] / В.В. Носік. – Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Носік В.В. Проблеми здійснення права власності на землю Українського народу: автореф. дис. ... д. ю. н. ... спец. 12.00.06. / В.В. Носік. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2007. – 34 с.
23. Носік В.В. Юрисдикція судових органів у здійсненні прав власника на землю від імені Українського народу / В.В. Носік // Судово-правова реформа в Україні: проблеми та перспективи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 200-річчю Крайового суду Буковини, 26-28 травня 2004 року. – Чернівці, 2004. – С.269-277.
24. Носік В.В., Коваленко Т.О. Права власників земельних ділянок / В.В. Носік, Т.О. Коваленко // Законодавство України. Науково-практичні коментарі. – 2003. - №. – С. 10-16.
25. Пейчев К. Правові проблеми визначення поняття відчуження земельних ділянок / К. Пейчев // Підприємництво, господарство і право. – 2004. - № 12. – С. 47-51.
26. Саєнко О. Реалізація права власності на землю: окремі проблеми нотаріату / О. Саєнко // Право України. – 2003. - № 5.
27. Семчик В. І. Земельне право України: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, М. В. Шульга. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2008. – 600 с.

28. Семчик В., Кулинич П. Комплексне дослідження процесів становлення відносин власності в українських землях / В. Семчик, П. Кулинич // Право України. – 2003. - № 1. – С. 154-155.

29. Семчик В.І. Соціально-правові гарантії земельної власності і землекористування / В.І. Семчик // Землевпорядний вісник. – 1997. - № 1. – С. 23 – 25

30. Станкевич Н.Г. Вещные права на землю граждан в гражданском и земельном законодательстве Российской Федерации и Республики Беларусь / Н.Г. Станкевич // Экологическое право. – 2005. - № 1. – С. 88-95.

31. Чашкова С.Ю. Приобретательная давность как основание возникновения права собственности на землю / С.Ю. Чашкова // Сибирский юридический вестник. – 2001. - № 2. – С. 52-57.

32. Шульга М.В. Питання приватизації земельних ділянок громадянами / М.В. Шульга // Земельне право України: проблеми теорії та практики. – 2007. - № 4-5. – С. 47-56.

33. Юрченко А.Д. До питання переоформлення правовстановлюючих документів на землю у випадках укладення цивільно-правових угод (полемічні погляди) / А.Д. Юрченко // Землевпорядний вісник. – 2005. - № 1. – С. 71-72.

34. Юрченко А.Д., Будзілович І.С., Переходюк М.Г. Історія розвитку права власності на землю в Україні (друга половина XVII – перша половина XIX століття) / А.Д. Юрченко, І.С. Будзілович, М.Г. Переходюк // Землевпорядкування. – 2001. - № 2. – С. 56-61, № 3 – С. 63-66.

35. Юрченко А.Д., Мірошніченко А.М. Організаційно-правові засади визначення обсягів прав на землю територіальних громад / А.Д. Юрченко, А.М. Мірошніченко // Землеустрій і кадастр. – 2005. - № 3. – С. 7-14.

36. Яницький В.П. Правові наслідки порушення порядку набуття права приватної власності на землю / В.П. Яницький // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 33. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. – С. 411-417.

Семінарське заняття № 4

Тема 6 «Право землекористування та його види»,

Тема 7 «Земельні сервітути та обмеження прав на землю»

2 год.

Методичні рекомендації

При підготовці до даного заняття студенти повинні вивчити зміст землекористування в Україні та його відмінності з інститутом права власності на землі в Україні, засвоїти види землекористування, особливості постійного та орендного землекористування, порядок здійснення концесійного землекористування, а також зміст і види земельних сервітутів, правил добросусідства та обмежень прав на землі в Україні.

Питання для обговорення

1. Поняття, особливості та принципи права землекористування.
2. Види права землекористування.
3. Право постійного землекористування.

4. Право орендного землекористування.
5. Умови, порядок укладення, зміни та розірвання договору оренди земельної ділянки.
6. Право концесійного землекористування.
7. Поняття і види земельних сервітутів.
8. Правила добросусідства та обмеження прав на землі.

Теми рефератів

Право постійного землекористування релігійних організацій.

Особливості договору оренди земельної ділянки.

Концесія і її значення у земельному праві.

Термінологічні завдання

Дайте визначення понять і обов'язково законспектуйте їх письмово у зошит: право землекористування, оренда землі, право постійного землекористування, право тимчасового землекористування, концесія, земельний сервітут, емфітевзис, суперфіцій, добросусідство, обмеження прав на землю.

Питання для самоконтролю

1. Чим право власності на землі відрізняється від права землекористування?
2. Назвіть види права землекористування.
3. Назвіть основні принципи права землекористування.
4. Назвіть суб'єктів права постійного землекористування.
5. Чи є вичерпним перелік суб'єктів постійного землекористування?
6. Чим право загального землекористування відрізняється від права спеціального землекористування?
7. Назвіть істотні умови договору оренди земельної ділянки.
8. На який мінімальний та максимальний строки може укладатись договір оренди земельної ділянки і де це передбачено?
9. Який порядок реєстрації договору оренди земельної ділянки?
10. Чим концесійне землекористування відрізняється від орендного землекористування?
11. Який порядок продовження дії договору оренди земельної ділянки?

Задачі

Задача 1

У лютому 2006 року АТ "Пролісок" звернулося у господарський суд м. Києва із позовом до Київської міської ради про визнання укладеним договором оренди земельної ділянки.

Рішенням господарського суду м. Києва від 1 березня 2006 року позов задоволено. Рішення вмотивоване тим, що АТ "Пролісок" належно виконувало обов'язки орендаря земельної ділянки і за таких обставин, відповідно до ч.1

ст.33 Закону України "Про оренду землі" має, за інших рівних умов, переважне право на поновлення договору.

Постановою Київського апеляційного господарського суду від 10 серпня 2006 року рішення суду першої інстанції скасовано та в позові відмовлено. Постанова вмотивована тим, що у зв'язку з використанням відповідачем спірної земельної ділянки на власні потреби, тобто для соціального розвитку міста, у позивача відсутні підстави для переважного права продовження орендних правовідносин з відповідачем.

Які права та обов'язки мають орендарі земельних ділянок?

За яких підстав орендар має право на поновлення договору оренди земельної ділянки?

Чи відповідає чинному законодавству рішення господарського та апеляційного судів?

Задача 2

У квітні 2007 року виконавчий комітет Донецької міської ради подав до Господарського суду Донецької області позов до ВАТ "Юрікс" про розірвання укладеного між сторонами договору оренди земельної ділянки від 21 жовтня 2004 року і зобов'язання відповідача звільнити земельну ділянку загальною площею 980 кв. м. Позовні вимоги вмотивовані тим, що позивач надав відповідачу земельну ділянку в оренду для будівництва адміністративної будівлі. У визначений договором строк відповідач не ввів в експлуатацію будівельний об'єкт. Крім цього, земельна ділянка використовується не за призначенням - вирито котлован, який є місцем розміщення будівельних відходів.

Яке рішення має прийняти суд?

Який порядок припинення договірних орендних земельних відносин?

Вирішіть справу.

Задача 3

Громадянка Латунна – член садівничого кооперативу "Квітка" вирішила побудувати на земельній ділянці, що належить їй на праві приватної власності літню кухню. Оскільки на своїй земельній ділянці громадянка Латунна вирощувала рідкісні квіти, вона звернулася з пропозицією щодо встановлення земельного сервітуту, терміном на 2 роки, з метою складування будівельних матеріалів, до свого сусіда, громадянина Величезного. Громадян Величезний відмовився від укладання такого договору.

Громадянка Латунна звернулася з позовом в суд щодо встановлення земельного сервітуту в судовому порядку на земельній ділянці свого сусіда.

Який порядок встановлення земельних сервітутів ?

Чи підлягає позов задоволенню ?

Вирішіть справу.

Задача 4

Між двома сусідами суміжних земельних ділянок виник спір, стосовно дерева – грушки, що розташована на межі їхніх двох земельних ділянок, а саме Петро Кайдашенко запропонував сусіду Панькові викорчувати грушку по

половині, через те, що плодів вона не дає, а її сухе листя лише перешкоджає вирощуванню його помідорів. Паньків відмовився викорчовувати грушку, через те, що її ще у минулому столітті садив його прадід Опанас, і вона є згадкою про останнього, крім того, саме ця грушка є межовим знаком двох сусідніх земельних ділянок.

Які права мають власники суміжних земельних ділянок на дерева, що знаходяться на їх межі?

Вирішіть спір.

Задача 5

До Снятинського районного суду надійшла позовна заява від громадянки Біленької до сусіда громадянина Василечка. В позові зазначалось, що Василечко не отримавши згоди власників суміжних земельних ділянок, в порушення правил добросусідства, почав будівництво п'ятиповерхового приватного готелю. На переконання Біленької така будова буде порушувати режим її земельної ділянки, що зробить неможливим продовжувати вирощування овочів в парникових умовах, а це її єдине джерело для існування.

Серед позовних вимог Біленька просила заборонити продовжувати будівельні роботи, компенсувати їй моральну шкоду та позбавити права власності на земельну ділянку Василечка як злісного хулігана.

У відповіді на позов Василечко зазначив, що чинний Земельний кодекс України в ст. 90 закріплює його право на спорудження будівель і споруд, крім того, жоден правовий акт не встановлює кореспондуючого обов'язку, зокрема, такого як отримання згоди сусідів на будь-які дії, тому він як власник має право господарювати на своїй землі на власний розсуд.

Яке рішення має бути прийнято судом?

Визначити чи були порушені Василечком будь-які земельні обов'язки.

Вирішіть справу.

Задача 6

Громадянин Василь Сіренко отримав у власність для ведення фермерського господарства земельну ділянку площею 3 га, до якої увійшла земельна ділянка лісогосподарського призначення із ліском площею 0,80 га.

Після виділення земельної ділянки в натурі (на місцевості) Василь Сіренко заборонив односельцям збирати гриби та ягоди в лісі, розташованому на його земельній ділянці.

Зазначені дії Василя Сіренка оскаржила до суду Ольга Васильченко. В суді вона довела факт того, що Василь Сіренко відібрав у неї два кошики суніць, зібраних у ліску, вважаючи ці ягоди своєю власністю.

Чи правомірні дії Василя Сіренка?

Які обов'язки покладаються на власників земельних ділянок та землекористувачів?

Чи мала право Ольга Васильченко збирати ягоди на приватній земельній ділянці?

Чи підлягає позов Ольги Васильченко задоволенню?

Вирішіть справу.

Нормативні акти

Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

Земельний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 3—4. — Ст. 27

Про оренду землі: Закон України від 6 жовтня 1998 року // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 46—47. — Ст. 280.

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України в редакції від 6 березня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 41. — Ст. 546.

Про концесії: Закон України від 16 липня 1999 року // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 41. — Ст. 372.

Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14 вересня 1999 року // Відомості ВР України. — 1999. — № 44. — Ст. 391.

Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг: Закон України від 14 грудня 1999 року // Відомості ВР України. — 2000. — № 3. — Ст. 21.

Про приватизацію та оренду земельних ділянок несільськогосподарського призначення для здійснення підприємницької діяльності: Указ Президента України № 608/95 від 12 липня 1995 року // Урядовий кур'єр. — 1995. — 16 листопада.

Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21 березня 1991 р. [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 р. № 987 [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження форм державного акта на право власності на земельну ділянку та державного акта на право постійного користування земельною ділянкою: Постанова Кабінету Міністрів України від 02 квітня 2002 р. № 449 [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження типового договору оренди землі: Постанова Кабінету Міністрів України від 03 березня 2004 р. № 220 [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Деякі питання оренди земель: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 р. № 1724 [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження форми сертифіката про право на земельну частку (пай) і зразка Книги реєстрації сертифікатів на право на земельну частку (пай): Постанова Кабінету Міністрів України № 801/95 від 12 жовтня 1995 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження Порядку державної реєстрації договору оренди землі: Постанова Кабінету Міністрів України № 2073/98 від 25 грудня 1998 року // Урядовий кур'єр. — 1999. — 28 січня.

Про затвердження форм державного акта на право власності на земельну ділянку та державного акта на право постійного користування

земельною ділянкою: Постанова Кабінету Міністрів України № 449 від 2 квітня 2002 року / Офіційний Вісник України. — 2002. — № 14.

Про затвердження Положення про порядок встановлення та закріплення меж прибудинкових територій існуючого житлового фонду та надання їх у спільне користування або спільну сумісну власність земельних ділянок для спорудження житлових будинків: Наказ Держкомзему, Держкомархітектури, Держкомунгоспу, Фонду держмайна України від 5 квітня 1996 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження Методичних рекомендацій визначення орендної плати за земельну ділянку та за земельну частку (пай) сільськогосподарського призначення: Наказ Держкомзему України від 24 грудня 1999 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження форми Типового договору оренди земельної частки (паю): Наказ Держкомзему України від 17 січня 2000 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Список рекомендованої літератури

1. Бахуринська М. Історико-правові аспекти використання землі на умовах концесії в Україні / М. Бахуринська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. — Юридичні науки. — 2006. - Випуск 71. — С. 102-105.

2. Бахуринська М.М. Деякі проблеми правового регулювання процедури виникнення права на землю в концесійних правовідносинах за законодавством України / М.М. Бахуринська // Земельні відносини і просторовий розвиток в Україні: матеріали міжнар. наук. конф.: у двох частинах (Київ, 13-14 квітня 2006 р.) / НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України. Редкол.: Данилишин Б.М. (відпов. ред.), Бистряков І.К., Новоторов О.С., Ніколаєнко Т.С., Кучер О.О., Осипенко В.М. — Київ: РПВС України, НАН України, 2006. — Ч. I. - С. 187-190.

3. Бахуринська М.М. Деякі проблеми правового регулювання процедури виникнення права на землю в концесійних правовідносинах за законодавством України / М.М. Бахуринська // Земельне право України. — 2006. - № 9. — С. 15-18.

4. Бахуринська М.М. Концесія як перспективна правова форма землекористування / М.М. Бахуринська // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 31. — К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. — С. 380-388.

5. Бердников Є., Пастушенко П. Трансформація інституту постійного землекористування у зв'язку з прийняттям нового Земельного кодексу України / Є. Бердников, П. Пастушенко // Право України. — 2004. - № 2. — С. 60-66.

6. Будзілович І., Юрченко А. Оренда землі в Україні (історико-правовий нарис) / І. Будзілович, А. Юрченко // Право України. — 1994. - № 10. — С. 63-67.

7. Галятин М. Ю. США: правовое регулирование использования земель / М.Ю. Галятин. — М., 1991. — 120 с.

8. Глотова Е.В. К вопросу о правовом обеспечении аренды земли в Украине / Е.В. Глотова // Актуальні проблеми держави та права: Зб. наук. праць. Вип. 9. – Одеса, 2000. – С. 299-303.

9. Гринько С.В. Правові аспекти реєстрації прав на землю: [Монографія] / С.В. Гринько. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. – 172 с.

10. Гринько С.В. Реєстрація прав на землю: проблеми класифікації та відмежування від суміжних понять / С.В. Гринько // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2001. – Випуск 43. – С.33-36.

11. Гуревський В.К. Особливості придбання земельних ділянок на підставі цивільно-правових угод / В.К. Гуревський // Земельне право. – 2006. – № 1. – С. 5-14.

12. Гуревський В.К. Особливості цивільно-правового обігу земельних ділянок / В.К. Гуревський // Організаційно-правові проблеми розвитку аграрного і земельного ринків в Україні: Збірник тез доповідей і наукових повідомлень науково-практичної конференції; [Відп. ред. член-кореспондент НАН України академік АПрН України В.І. Семчик]. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – С. 56-58.

13. Гуревський В.К. Правове регулювання обігу земельних ділянок / В.К. Гуревський // Актуальні проблеми держави та права: Зб. наук. праць. Вип. 9. – Одеса, 2000. – С. 98-102.

14. Даниленко А.С. Методичні роз'яснення щодо заповнення форми договору оренди землі / Даниленко А.С. Гарбуз М.Ю., Жмуцький В.В., Голишев М.М., Євдокимов М.О., Кулик В.М., Мірошніченко А.М., Погурельський С.П., Хабін Р.Р., Юрченко А.Д. // Землевпорядний вісник. – 2004. – № 2. – С. 42-58.

15. Довідник з проведення земельних аукціонів в Україні: Упорядкований на досвіді успішного проведення аукціонів у Харкові, Львові, Одесі та Чернігові. – К.: Кодр, 1995. – 181 с.

16. Ельцова И.Ю. Правовые особенности обмена земельных участков / И.Ю. Ельцова // Право: теория и практика. – 2003. – № 8.

17. Земельне право України: підручник / За ред. О.О. Погрібного та І. І. Каракаша. – [Вид. 2, перероб. і доп.]. – К.: Істина, 2009. – 600 с.

18. Земельне право України: Підручник / М.В. Шульга (кер. авт. кол.), Г.В. Анісімова, Н.О. Багай, А.П. Гетьман та ін.: [За ред М.В. Шульги]. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 368 с.

19. Земельний кодекс України з постатейними матеріалами: Збірник нормативно-правових актів та матеріалів судової практики: За станом нормативно-правових актів та актів органів судової влади на 1 лютого 2006 року / Упорядник А.М. Мірошніченко. [Науковий редактор В.В. Носік]. – К.: Фізична особа – суб'єкт видавничої справи Романчук Р. С., 2006. – 720.

20. Земельний Кодекс України: науково-практичний коментар / За заг. ред. В. І. Семчика. – [3-є вид., перероб. і доп.]. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2007. – 896 с.

21. Земельное право. Учебник для вузов. Руководитель авторского коллектива и ответственный редактор – доктор юрид. наук, профессор С.А.Боголюбов. – М.: Издательская группа Норма-Инфа.М, 1998. – 400 с.
22. Ільницька Н. Оренда земель сільськогосподарського призначення: історико-правові аспекти / Н. Ільницька // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2001. – Вип. 36. – С. 419-422.
23. Ільницька Н. Оренда як правова форма використання земель у сучасний період: поняття, особливості, юридична природа / Н. Ільницька // Право України. – 2000. - № 8. – С. 60-64.
24. Корнеєв Ю.В. Земельне право: навч. посіб. / Ю. В. Корнеєв. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
25. Костяшкін І.О. Об'єкти права загального землекористування громадян / І.О. Костяшкін // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. – 2004. - Випуск 54. – С. 119-122.
26. Костяшкін І.О. Право загального землекористування громадян: автореф. дис. ... к. ю. н. ... спец. 12.00.06. / І.О. Костяшкін. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2005. – 20 с.
27. Кулинич П. Закон про оренду землі: як він захищає селянина / П. Кулинич // Приватизація землі: закон, практика, проблеми. – 2004. - № 3. – С. 31-38.
28. Кулинич П. Про правове регулювання державної реєстрації земельних ділянок в Україні / П. Кулинич // Приватизація землі: закон, практика, проблеми. – 2003. - № 2. – С. 17-20.
29. Кулинич П. Ринок земель як об'єкт правового регулювання / П. Кулинич // Право України. – 2005. - № 11. – С. 39-44.
30. Кулинич П. Скільки ж коштує безплатна земля з точки зору закону і чиновника / П. Кулинич // Приватизація землі: закон, практика, проблеми. – 2005. - № 5. – С. 9-14.
31. Кулинич П.Ф. Державна реєстрація прав на земельну і неземельну нерухомість: світовий досвід та проблеми його імплементації в Україні / П. Кулинич // Земельне право. – 2006. - № 9. – С. 30-39.
32. Кулинич П.Ф. Державні акти на землю в системі виникнення земельних прав: минуле, сьогодення, майбутнє / П.Ф. Кулинич // Земельне право України. – 2006. - № 5. – С. 29-39.
33. Марусенко Р.І. До питання про правову природу земельного сервітуту / Р.І. Марусенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. – 2004. - Випуск 66. – С. 81-83.
34. Марусенко Р.І. Правові аспекти реєстрації земельних сервітутних прав / Р.І. Марусенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. – Випуск 60. – С. 27-31.
35. Мірошніченко А.М., Марусенко Р.І. Права на чужі земельні ділянки за законодавством зарубіжних країн / А.М. Мірошніченко, Р.І. Марусенко // Земельне право України. – 2006. - № 4. – С. 55-89.
36. Мірошніченко А.М., Юрченко А.Д. Соціально-економічні та правові аспекти мораторію на відчуження приватних земель сільськогосподарського призначення / А.М. Мірошніченко, А.Д. Юрченко // Бюлетень Міністерства юстиції. – 2006. - № 12. – С. 59-75.

37. Мірошніченко А.М. Земельне право України: підруч. / А.М. Мірошніченко. – К.: Алерта, 2011. – 678 с.
38. Москаленко А. Еволюція орендного землекористування: зарубіжний та вітчизняний досвід / А. Москаленко // Економіка України. – 2001. - № 9. – С. 89-97.
39. Носік В. Земельні торги: поняття і юридичне значення / В.В. Носік // Приватизація землі: закон, практика, проблеми. – 2003. - № 2. – С. 37-39.
40. Носік В. Конституційно-правові засади формування ринку землі / В.В. Носік // Землевпорядний вісник. – 1997. - № 1. – С. 13-15.
41. Носік В.В. Закон про іпотеку прийнятий. Проблеми залишаються / В.В. Носік // Земля і власність. – 2003. - № 3. – С. 4-5; № 4. – С. 8-10.
42. Носік В.В. Земельні торги: поняття та юридична природа / В.В. Носік // Державне будівництво та місцеве самоврядування. Збірник наукових праць. Випуск 3. – Х.: Право, 2002. – С. 113-122.
43. Носік В.В. Земельно-кадастрова інформація: правові аспекти доступу / В.В. Носік // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Юридичні науки. – 2003. - Вип. 50.- С. 87-89.
44. Носік В.В. Оформлення і переоформлення прав на землю: юридичний факт, право чи обов'язок? / В.В. Носік // Право України. – 2004. - № 5. – С. 127-131.
45. Носік В.В. Правні засади земельних аукціонів в Україні / В.В. Носік // Збірник рішень та арбітражної практики Вищого арбітражного суду України. – 1996. - № 1. – С. 217-222.
46. Носік В.В. Правове забезпечення сільськогосподарського землекористування в умовах перебудови господарського механізму в АПК / В.В. Носік // Вісник Київського університету. Юридичні науки. – 1990. – Випуск 31. – С. 19-22
47. Носік В.В. Правові аспекти іпотеки землі України / В.В. Носік // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2004. - № 10 (36). – С. 56-65.
48. Оренда землі в Україні (правовий і економічний аспекти). Будзілович І. С., Добряк Д.С., Маракулін П.П., Цемко В.П., Юрченко А.Д. – К.: Інститут землеустрою УААН, 1994. – 235 с.
49. Рокар Ф. Введення в сервітути та спадкове право забудови / Ф. Рокаф // Матеріали фахових зустрічей експертів України та Німеччини з питань вдосконалення земельного законодавства в Україні. – К., 2002. – 11 с.
50. Семчик В. І. Соціально-правові гарантії земельної власності і землекористування / В.І. Семчик // Землевпорядний вісник. — 1997. — № 1. – С. 23-30.
51. Семчик В.І. Земельний пай не може бути об'єктом оренди / В.І. Семчик // Правова держава. – Вип. 8. – К.: ІДП НАН України, 1997. – С. 180-184.
52. Семчик В.І. Організаційно-правові проблеми становлення і розвитку іпотеки в АПК / В.І. Семчик // Організаційно-правові проблеми розвитку аграрного і земельного ринків в Україні: Збірник тез доповідей і наукових повідомлень науково-практичної конференції. [Відп. ред. член-кореспондент НАН України академік АПрН України В.І. Семчик]. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – С. 10-17.

53. Тригуб Є.О. Історія виникнення іпотеки та її законодавче закріплення в українському законодавстві / Є.О. Тригуб // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 31. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. – С. 279-286.

54. Труш І. Плата за землю та підприємці – платники єдиного податку / І. Труш // Право України. – 2000. - № 4. – С. 30-32.

55. Харьков В. Правовое регулирование земельных сервитуттов в гражданском и земельном законодательстве / В. Харьков // Хозяйство и право. – 2000. - № 9 (284). – С. 29-35.

56. Цемко В.П. Экономико-правовые последствия аренды земли / В.П. Цемко // Проблемы земельной реформы в Украине: материалы научно-практической конференции (Киев, 27-30 октября 1994 г.). – Выпуск 1. Земельная реформа и экономико-правовое регулирование земельных отношений. – К.: СОПС Украины, АН Украины, 1994. – С. 62-65.

57. Шульга М.В. Правовое обеспечение аренды земли / М.В. Шульга // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1997. - № 4. – С. 25.

58. Ясинская Г.Ф. Право землепользования рабочих и служащих проживающих в сельской местности / Г.Ф. Ясинская. - М., 1973. – 111 с.

Семінарське заняття № 5

Тема 8 «Земельно-правові підстави набуття та реалізації прав на землю»

2 год.

Методичні рекомендації

При підготовці до даного заняття студенти повинні вивчити порядок і підстави набуття прав на землю громадянами, юридичними особами, територіальними громадами та державою в Україні, засвоїти процедуру укладення цивільно-правових угод щодо набуття прав на землю, виникнення і посвідчення прав на земельну ділянку та їх юридичне значення, особливості реалізації прав на земельну ділянку.

Питання для обговорення

1. Підстави набуття прав на землю громадянами та юридичними особами.
2. Набуття прав на землю територіальними громадами і державою.
3. Умови набуття і порядок передачі земельних ділянок громадянам. Приватизація земельних ділянок в Україні.
4. Цивільно-правові угоди як підстава набуття прав на землю.
5. Виникнення і посвідчення прав на земельну ділянку та їх юридичне значення.
6. Реалізація прав на земельну ділянку: поняття і форми.

Теми рефератів

Земельні торги в Україні.

Умови і порядок передачі земельних ділянок у постійне користування юридичним особам.

Самовільне зайняття земельних ділянок як підстава виникнення прав на землі.

Термінологічні завдання

Дайте визначення понять і обов'язково письмово законспектуйте їх в зошит: земельні торги, аукціон, приватизація земель, застава земельних ділянок, лот, набувальна давність.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть підстави набуття прав на землі громадянами і юридичними особами.
2. Що таке приватизація земель?
3. Назвіть види приватизації земель в Україні.
4. Який порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами?
5. Чи встановлено у чинному земельному законодавстві норми безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами, якщо так, то де це передбачено?
6. Що таке набувальна давність?
7. Який порядок проведення земельних торгів?
8. Які цивільно-правові угоди є підставою набуття прав на землі?
9. Які відомості містяться у технічному паспорті об'єкта продажу на земельних торгах?
10. У яких випадках земельні торги визнаються такими, що не відбулися?

Задачі

Задача 1

Фермерське господарство “Добробут” уклало договори оренди земельних часток (паїв) із десятьма селянами строком на п'ять років. По завершенню строку договору оренди при поверненні земельних ділянок селяни з'ясували, що Фермерське господарство не дотримувалось сівозмін, зокрема протягом кількох років підряд сіяло соняшник, що призвело до виснаження ґрунтів та значної втрати їх родючості.

Вважаючи свої права порушеними, селяни звернулись до Фермерського господарства з вимогою відновити стан земельної ділянки або компенсувати збитки, заподіяні виснаженням ґрунтів.

Голова Фермерського господарства Павло Грошовитий відмовився виконати вимоги селян, зазначаючи, що в договорах оренди земельних часток (паїв) не зазначалось обов'язку Фермерського господарства зберігати родючість ґрунтів. Крім того, протягом п'яти років він сплачував селянам оренду плату, за рахунок якої вони і повинні відновити родючість своїх земельних ділянок.

З метою захисту своїх прав селяни звернулись до суду.

Назвіть земельно-правові підстави виникнення прав на землі у даній ситуації.

Яке має бути рішення суду?

Задача 2

В 2006 році Іван Калита приватизував земельну ділянку для будівництва і обслуговування житлового будинку на території м. Бориспіль площею 0,06 га. Через рік, не розпочинаючи будівництва, він продав земельну ділянку громадянину Росії Олексію Альошину.

Враховуючи зручне місце розташування земельної ділянки в центрі міста, Олексій Альошин побудував на земельній ділянці продовольчий магазин і, зареєструвавшись як суб'єкт підприємницької діяльності, почав здійснювати торгівельну діяльність.

На підставі заяви сусідів державний інспектор з контролю за використанням та охороною земель здійснив перевірку дотримання вимог земельного законодавства та своїм приписом зобов'язав Олексія Альошина припинити на земельній ділянці незаконну діяльність.

Олексій Альошин відмовився виконувати припис державного інспектора, оскільки він є власником земельної ділянки для забудови, яку він придбав у приватну власність. Тому, спорудивши магазин, земельне законодавство він не порушив. Крім цього, як суб'єкт підприємницької діяльності він має право здійснювати торгівельну діяльність.

Назвіть земельно-правові підстави виникнення прав на землі у даній ситуації.

Чи правомірні дії Олексія Альошина?

Вирішіть справу.

Задача 3

ПП Василенко з метою ведення підприємницької діяльності розмістив на території міста кіоск для продажу непродовольчих товарів. Згодом в результаті перевірки проведеної інспектором Державної інспекції з контролю за використанням і охороною земель на Василенка було накладено штраф за самовільне заняття земельної ділянки. Пізніше прокурор звернувся до суду з позовом в інтересах міської ради про повернення самовільно зайнятої земельної ділянки. В судовому засіданні Василенко пояснив, що він має дозвіл управління містобудування та всі необхідні погодження, оскільки влаштований ним кіоск не мав фундаменту то його розміщення носило законний характер. Окрім того, на думку Василенка правомірність розміщення кіоску обумовлюється його розташуванням на землях житлової забудови, оскільки пункти продажу непродовольчих товарів повинні супроводжувати місця проживання населення, а також те, що рішення про надання земельної ділянки під його розміщення є документом дозвільного характеру, отримання якого не передбачено чинним законодавством.

Чи є самовільне зайняття земельної ділянки земельно-правовою підставою виникнення прав на землі.

Чи правомірні дії Василенка?

Вирішіть справу.

Задача 4

ТОВ “Північвугілля” використовує земельну ділянку для промислових потреб. Одного разу на підприємство з’явився державний інспектор з контролю за використанням і охороною земель і почав вимагати у керівника ВАТ “Північвугілля” документи, які б посвідчували право ТОВ “Північвугілля” на використання земельної ділянки. У відповідь на вимоги інспектора керівник товариства пояснив, що рішенням Підгайської міської ради, прийнятим ще у 1988 році, земельна ділянка була надана у користування підприємству “Прогрес”, правонаступником якого є ТОВ “Північвугілля”. Тому, на думку керівника останнього, товариство використовує земельну ділянку на законних підставах.

Отримавши таку відповідь, державний інспектор склав протокол про вчинення керівником ТОВ “Північвугілля” до адміністративної відповідальності за самовільне заняття земельної ділянки.

Пізніше прокурор в інтересах Підгайської міської ради звернувся до суду з позовом до ТОВ “Північвугілля” про звільнення самовільно-занятої земельної ділянки.

Чи підлягає позов задоволенню?

Вирішіть справу.

Задача 5

При проведенні планової перевірки державним інспектором з контролю за використанням і охороною земель було складено протокол про порушення гр. Криворучко норм чинного земельного законодавства. Зокрема, було встановлено, що на земельній ділянці сільськогосподарського призначення (80% якої становлять чорноземи) і яка належить йому на праві приватної власності, здійснюється вирощування рапсових культур*. Крім того, з частини земельної ділянки площею 0,8 га було знято ґрунт, місцезнаходження якого встановити не вдалося.

З пояснень гр. Криворучко стало відомо, що дана земельна ділянка зараз перебуває в користуванні у його товариша – гр. Томіна, однак договору оренди вони не укладали. Тому про все вказане в протоколі йому нічого не було відомо.

На підставі складеного протоколу державний інспектор наклав на гр. Криворучко стягнення у вигляді штрафу та звернувся до суду з позовом про позбавлення його права власності на земельну ділянку.

*Примітка: відомо, що вирощування рапсу з часом значно виснажує ґрунтовий покрив і може призвести до повного виснаження земельної ділянки та непридатності в подальшому використовувати її для потреб сільського господарства.

Чи правильно було складено протокол державним інспектором з контролю за використанням і охороною земель в частині визначення винної особи?

Яке рішення має бути прийняте судом щодо позбавлення гр. Криворучко права власності на земельну ділянку?

Задача 6

В 2006 р. в порядку приватизації подружжям Петрик було отримано земельну ділянку для дачного будівництва поблизу р. Тиса на праві спільної сумісної власності. За результатами проведеної перевірки дотримання вимог земельного законодавства інспектор державної екологічної інспекції в м. Рахів Закарпатської області звернувся з позовом до суду, в якому просив припинити їх право власності на земельну ділянку, оскільки подружжя так і не приступило до її використання за цільовим призначенням, не сплачувало земельного податку протягом 8 місяців. Крім того, було виявлено влаштоване звалище побутового сміття.

Дайте характеристику діям інспектора.

Чи підлягає позов задоволенню?

Нормативні акти

Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

Земельний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 3—4. — Ст. 27

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про оренду землі: Закон України від 6 жовтня 1998 року // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 46—47. — Ст. 280.

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України в редакції від 6 березня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 41. — Ст. 546.

Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 року // Голос України. — 2003. — 29 липня. — № 139.

Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі: Закон України від 10 липня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 41. — Ст. 188.

Про затвердження Тимчасового порядку розмежування земель права державної і комунальної власності: Постанова Кабінету Міністрів України № 1100 від 1 серпня 2002 року // Урядовий кур'єр. — 2002. — 21 серпня.

Про приватизацію земельних ділянок: Декрет Кабінету Міністрів України від 26 грудня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 10. — Ст. 79.

Список рекомендованої літератури

1. Гринько С.В. Правові аспекти реєстрації прав на землю: [Монографія] / С.В. Гринько. — К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. — 172 с.

2. Гринько С.В. Реєстрація прав на землю: проблеми класифікації та відмежування від суміжних понять / С.В. Гринько // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. — 2001. - Випуск 43. — С.33-36.

3. Гуревський В.К. Особливості придбання земельних ділянок на підставі цивільно-правових угод / В.К. Гуревський // Земельне право. – 2006. - № 1. – С. 5-14.
4. Гуревський В.К. Особливості цивільно-правового обігу земельних ділянок / В.К. Гуревський // Організаційно-правові проблеми розвитку аграрного і земельного ринків в Україні: Збірник тез доповідей і наукових повідомлень науково-практичної конференції. [Відп. ред. член-кореспондент НАН України академік АПрН України В.І. Семчик]. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – С. 56-58.
5. Гуревський В.К. Правове регулювання обігу земельних ділянок / В.К. Гуревський // Актуальні проблеми держави та права: Зб. наук. праць. Вип. 9. – Одеса, 2000. – С. 98-102.
6. Довідник з проведення земельних аукціонів в Україні: Упорядкований на досвіді успішного проведення аукціонів у Харкові, Львові, Одесі та Чернігові. – К.: Кодр, 1995. – 181 с.
7. Ельцова И.Ю. Правовые особенности обмена земельных участков / И.Ю. Ельцова // Право: теория и практика. – 2003. - № 8.
8. Земельне право України: підручник / За ред. О.О. Погрібного та І. І. Каракаша. – [Вид. 2, перероб. і доп.]. – К.: Істина, 2009. – 600 с.
9. Земельне право України: Підручник / М.В. Шульга (кер. авт. кол.), Г.В. Анісімова, Н.О. Багай, А.П. Гетьман та ін.: За ред М.В. Шульги. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 368 с.
10. Земельний кодекс України з постатейними матеріалами: Збірник нормативно-правових актів та матеріалів судової практики: За станом нормативно-правових актів та актів органів судової влади на 1 лютого 2006 року / Упорядник А.М. Мірошніченко. [Науковий редактор В.В. Носік]. – К.: Фізична особа – суб'єкт видавничої справи Романчук Р. С., 2006. – 720.
11. Земельний Кодекс України: науково-практичний коментар / За заг. ред. В. І. Семчика. – [3-є вид., перероб. і доп.]. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2007. – 896 с.
12. Корнеєв Ю.В. Земельне право: навч. посіб. / Ю. В. Корнеєв. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
13. Кулинич П. Про правове регулювання державної реєстрації земельних ділянок в Україні / П. Кулинич // Приватизація землі: закон, практика, проблеми. – 2003. - № 2. – С. 17-20.
14. Кулинич П. Ринок земель як об'єкт правового регулювання / П. Кулинич // Право України. – 2005. - № 11. – С. 39-44.
15. Кулинич П. Скільки ж коштує безплатна земля з точки зору закону і чиновника / П.Ф. Кулинич // Приватизація землі: закон, практика, проблеми. – 2005. - № 5. – С. 9-14.
16. Кулинич П.Ф. Державна реєстрація прав на земельну і неземельну нерухомість: світовий досвід та проблеми його імплементації в Україні / П.Ф. Кулинич // Земельне право. – 2006. - № 9. – С. 30-39.
17. Кулинич П.Ф. Державні акти на землю в системі виникнення земельних прав: минуле, сьогодення, майбутнє / П.Ф. Кулинич // Земельне право України. – 2006. - № 5. – С. 29-39.

18. Марусенко Р.І. Правові аспекти реєстрації земельних сервітутних прав / Р.І. Марусенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. – Випуск 60. – С. 27-31.

19. Мірошніченко А.М. Земельне право України: підруч. / А.М. Мірошніченко. – К.: Алерта, 2011. – 678 с.

20. Носік В. Земельні торги: поняття і юридичне значення / В.В. Носік // Приватизація землі: закон, практика, проблеми. – 2003. - № 2. – С. 37-39.

21. Носік В. Конституційно-правові засади формування ринку землі / В.В. Носік // Землевпорядний вісник. – 1997. - № 1. – С. 13-15.

22. Носік В.В. Земельні торги: поняття та юридична природа / В.В. Носік // Державне будівництво та місцеве самоврядування. Збірник наукових праць. Випуск 3. – Х.: Право, 2002. – С. 113-122.

23. Носік В.В. Оформлення і переоформлення прав на землю: юридичний факт, право чи обов'язок? / В.В. Носік // Право України. – 2004. - № 5. – С. 127-131.

24. Носік В.В. Правничі засади земельних аукціонів в Україні / В.В. Носік // Збірник рішень та арбітражної практики Вищого арбітражного суду України. – 1996. - № 1. – С. 217-222.

Семінарське заняття № 6 **Тема 10 «Гарантії прав на землю»** **2 год.**

Методичні рекомендації

При підготовці до даного заняття студенти повинні перш за все уявити значення правових (юридичних) гарантій для реалізації і здійснення прав на землю в Україні, вивчити зміст і види гарантій прав на землю, засвоїти порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам, а також процедуру розгляду земельних спорів органами місцевого самоврядування, органами державної виконавчої влади з питань земельних ресурсів та судами і форми та способи судового, позасудового і особистого захисту прав на землю в Україні.

Питання для обговорення

1. Поняття гарантій прав на землю. Види гарантій прав на землю.
2. Умови та порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.
3. Органи, що розглядають земельні спори, умови та порядок їх вирішення.
4. Земельно-процесуальна форма забезпечення прав на землю.
5. Юридичні засоби захисту прав на земельні ділянки.

Теми рефератів

Гарантії права власності на землю в Україні

Самочинне будівництво: поняття, особливості і наслідки

Самовільне зайняття земельних ділянок в Україні

Термінологічні завдання

Дайте визначення понять і обов'язково письмово законспекуйте їх в зошит: гарантія, гарантія права на землю, захист прав, земельний спір, самочинне будівництво, визнання прав, збитки.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть види гарантій прав на землю.
2. Назвіть матеріальні та процесуальні земельно-правові гарантії?
3. Що таке земельний спір і які його види передбачені у Земельному кодексі України?
4. Які земельні спори вирішують органи місцевого самоврядування?
5. Який порядок розгляду земельних спорів у суді?
6. Які органи виконавчої влади вирішують земельні спори і з яких питань?
7. Який порядок відшкодування збитків власникам землі і землекористувачам?
8. Назвіть суб'єктів відшкодування збитків власникам землі і землекористувачам.
9. Які гарантії права власності і права землекористування передбачені у випадках, коли підприємства, установи і організації, проводять розвідувальні роботи на земельних ділянках? Який орган розглядає спори, що виникають у даній ситуації?
10. Назвіть гарантії примусового припинення прав на земельну ділянку?
11. Назвіть способи захисту прав на земельні ділянки.

Задачі

Задача 1

Мешканець м. Василькова Ярмо К. користувався на праві власності земельною ділянкою для ведення садівництва, що була свого часу ним приватизована.

Згодом до нього надійшла вимога міської ради протягом трьохмісячного терміну звільнити земельну ділянку від багаторічних насаджень, оскільки поруч має бути проведено ЛЕП (лінія електропередач), охоронна зона якої включатиме частину земельної ділянки.

Ярмо К. у відповідь на таку вимогу висловив категоричну незгоду і зазначив, що як власник тільки він має право вирішувати долю дерев на земельній ділянці, крім того будівництво ЛЕП нанесе шкоди якості яблук, що ним вирощуються.

Заразом, Ярмо К. звернувся до суду із позовом про порушення його прав власника на самотійне господарювання на земельній ділянці та принципу забезпечення екологічної безпеки при проектуванні ЛЕП із зобов'язанням міськради припинити запроектоване будівництво.

Чи були в даній ситуації порушені права землевласників? Якщо так, то які.

Які гарантії мають землевласники щодо захисту своїх земельних прав.

Яке рішення має прийняти суд, обґрунтувати.

Задача 2

Громадянка Бідненька звернулася із заявою до сільського голови, щоб останній певним чином прореагував і вжив заходів на порушення її прав з боку сусідки Грошовитої, яка не дозволяє їй забирати воду з джерела, яке розташоване на земельній ділянці сусідки. Селищний голова відповів, що він не є суб'єктом розгляду земельного спору і крім того, дане питання також не є предметом земельних спорів.

Проаналізуйте ситуацію.

Чи правомірні дії громадянки Бідненької, Грошовитої і сільського голови.

Які наслідки можливі за порушення.

Задача 3

Громадянину Василенку на праві приватної власності належить земельна ділянка, на якій він мав намір побудувати житловий будинок. Протягом 5 років, будучи власником, Василенко ніякої будови не проводив і земельна ділянка пустувала. У вересні 2010 року до Василенка звернувся представник селищної ради із вимогою про те, що або Василенко протягом 4 місяців розпочинає і завершує будівництво, або взагалі не розпочинає будівництва, оскільки, на його земельну ділянку встановлено обмеження, бо вона прилягає до підземного джерела водопостачання і з 01 січня 2011 року буде вважатися зоною санітарної охорони.

Проаналізуйте ситуацію.

Які дії повинен вчинити Василенко.

Які гарантії права власності на землі передбачені чинним земельним законодавством.

Задача 4

У громадянки Запісочної було вилучено сільськогосподарські угіддя для потреб, які не пов'язані з сільськогосподарським виробництвом, рішенням селищної ради. Громадянка Запісочна звернулась до селищної ради про відшкодування збитків у зв'язку з вилученням земельної ділянки, але секретар селищної ради повідомила їй, що порядок і розміри та саме відшкодування збитків встановлюється комісією, яка створюється на рівні обласної ради.

Які подальші дії громадянки Запісочної.

Який порядок і умови відшкодування збитків у даній ситуації.

Хто повинен відшкодовувати збитки.

Задача 5

Громадянин Тищенко і Кожушенко на підставі приватизації земель комунальних сільськогосподарських підприємств отримали право спільного використання земельної ділянки, на якій розташовані і функціонують меліоративні системи. Але протягом місяця Тищенко і Кожушенко не змогли досягти згоди щодо використання даної ділянки.

Проаналізуйте ситуацію.

Чи має місце земельний спір. Якщо так, то який орган буде його розглядати.

Нормативні акти

Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

Земельний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 3—4. — Ст. 27

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про оренду землі: Закон України від 6 жовтня 1998 року // Відомості ВР України. — 1998. — № 46—47. — Ст. 280.

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України в редакції від 6 березня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 41. — Ст. 546.

Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 року // Голос України. — 2003. — 29 липня. — № 139.

Порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 1993 року № 284 зі змінами від 14 січня 2004 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 1997 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Методика визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства: Наказ Мінохорони природи України від 27 жовтня 1997 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Методика визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву без спеціального дозволу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2007 року № 963 [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Список рекомендованої літератури

1. Балюк Г.І., Єлісєєва О. В. Правові засади вирішення судами спорів, пов'язаних із зверненням стягнення на земельну ділянку (як предмет іпотеки) на вимогу кредитора / Г.І. Балюк, О.В. Єлісєєва // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. — Юридичні науки. — 2004. - Випуск 61. — С. 75-79.

2. Вівчаренко О. Проблеми гарантій охорони права власності на землю в Україні / О. Вівчаренко // Право України. — 2003. - № 12. — С. 88-93.

3. Вівчаренко О. Проблеми гарантій охорони права власності на землю в Україні / О. Вівчаренко // Юридичний вісник України. — 2002. — 31 серпня — 6 вересня. — С. 88-93.

4. Вівчаренко О.А. Право власності на землю в Україні (актуальні проблеми) / О.А. Вівчаренко. - Івано-Франківськ: ЗАТ "Надвірнянська друкарня", 1998. - 179 с.
5. Вовк О. О гарантиях прав собственников земельных участков и землепользователей / О. Вовк // Бизнес-Информ.- 1997.- № 15.- с.33-35.
6. Иконницкая И.А. Разрешение земельных споров / И.А. Иконницкая. - М.: Юрид. лит., 1973. - 104 с.
7. Ільків Н.В., Ільницький О.В. Окремі процесуальні аспекти судового вирішення земельних спорів / Н.В. Ільків, О.В. Ільницький // Земельне право України. - 2006. - № 8. - С. 10-17.
8. Коваленко Т. Проблеми гарантування земельних прав громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи / Т. Коваленко // Право України. - 2006. - № 12. - С. 83-86.
9. Ковальчук Т.Г. Правові аспекти ґрунтозахисних гарантій охорони земель / Т.Г. Ковальчук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. - Юридичні науки. - Випуск 58. - С. 112-116.
10. Ковальчук Т.Г. Правові аспекти юридичних засобів охорони земель / Т.Г. Ковальчук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. - Юридичні науки. - 2004. - Випуск 60. - С. 68-72.
11. Корнеєв Ю.В. Земельне право: навч. посіб. / Ю. В. Корнеєв. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 248 с.
12. Лейба Л.В. Деякі питання судового захисту земельних прав / Л.В. Лейба // Земельне право України. - 2006.- № 4. - С. 11-17.
13. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / Л.В. Лейба. - [За ред. проф. М.В. Шульги]. - Х.: Право, 2007. - 160 с.
14. Лейба Л.В. Проблеми гарантування земельних прав / Л.В. Лейба // Земельне право України. - 2006. - № 9. - С. 19-21.
15. Лугина О. Захист прав землевласників у разі самовільного використання належних їм земельних ділянок / О. Лугина // Приватизація землі: закон, практика, проблеми. - 2005. - № 5. - С.85-88.
16. Лугина О.В. Проблеми нормативного визначення терміна «самовільне зайняття земельних ділянок» / О.В. Лугина // Земельне право України. - 2007. - № 3. - С. 59-65.
17. Мірошніченко А.М. Земельне право України: підруч. / А.М. Мірошніченко. - К.: Алерта, 2011. - 678 с.
18. Носік В. Самочинне будівництво: поняття і юридичні наслідки / В.В. Носік // Приватизація землі: закон, практика, проблеми. - 2004. - № 4. - С. 24-27.
19. Носік В.В. Захист права власності на землю юридичних осіб в суді / В.В. Носік // Вісник Вищого арбітражного суду України. - 1999. - № 2. - С. 174-181.
20. Носік В.В. Самовільне зайняття земельних ділянок: теорія і практика / В.В. Носік // Земельне право України. - 2006. - № 5. - С. 47-58.
21. Семчик В.І. Соціально-правові гарантії земельної власності і землекористування / В.І. Семчик // Землевпорядний вісник. - 1997. - № 1. - С. 23 - 25

22. Сидор В.Д. Розгляд судами земельних спорів / В.Д. Сидор // Адвокат. – 2006. - № 3 (66). – С. 24-26.
23. Снідевич О. Землевпорядні позови у цивільному процесі України / О. Снідевич // Право України. – 2006. - № 6. – С. 69-72.
24. Снідевич О. Окремі питання класифікації цивільних позовів у справах, що виникають із земельних правовідносин / О. Снідевич // Право України. – 2006. - №2. – С. 98-101.
25. Снідевич О.С. Предметна компетенція суду у справах, пов'язаних із земельними правовідносинами / О. Снідевич // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 4. – К.: Видавничий дім «Юридична книга», 1999. – С. 245-254.

Семінарське заняття № 7
Тема 12 «Правова охорона земель»
2 год.

Методичні рекомендації

При підготовці до даного заняття студенти повинні вивчити і зрозуміти зміст правової охорони земель в Україні, засвоїти систему заходів щодо охорони земель при здійсненні різних видів господарської діяльності, уявити заходи щодо охорони ґрунтів, а також проаналізувати правовий режим використання і охорони техногенно забруднених, порушених, малопродуктивних і деградованих земель та порядок здійснення рекультивації і консервації земель в Україні.

Питання для обговорення

1. Поняття і зміст правової охорони земель.
2. Система заходів щодо охорони земель при здійсненні різних видів господарської діяльності.
3. Правова охорона ґрунтів.
4. Правовий режим техногенно забруднених земель.
5. Рекультивація і консервація земель.

Теми рефератів

Правова охорона особливо цінних земель.

Особливості охорони земель при захороненні відходів.

Охорона земель при здійсненні містобудівної діяльності.

Правовий режим використання агрохімікатів та пестицидів в Україні.

Термінологічні завдання

Дайте визначення понять і обов'язково письмово законспектуйте їх в зошит: охорона земель, рекультивація, консервація, меліорація, техногенно забруднені землі, особливо цінні землі, деградовані землі, малопродуктивні землі.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає зміст охорони земель?
2. Де визначено порядок охорони земель?

3. У чому полягає зміст стандартизації та нормування у галузі охорони земель?
4. Які екологічні нормативи встановлюються у галузі охорони земель?
5. Назвіть екологічні стандарти охорони земель.
6. Які землі підлягають рекультивації?
7. За яким критерієм відрізняються малопродуктивні та деградовані землі?
8. Які землі належать до техногенно забруднених?
9. У чому полягає охорона ґрунтів?
10. У чому полягає консервація земель?

Задачі

Задача 1

Київрада прийняла рішення про утворення Ландшафтного заказника місцевого значення „Острів Жуків”. Через деякий час нею ж було прийнято рішення про передачу частини заповідних земель для комерційного будівництва.

Прокурор м. Києва оскаржив прийняття даного рішення посилаючись на порушення в ньому вимог до охорони водно-болотних угідь, як місця перебування перелітних птахів, а також рідкісних та зникаючих видів рослин.

В процесі розгляду справи судом з'ясувалося, що у рішенні про оголошення території природно-заповідного фонду відсутня вказівка на площу заповідних земель.

Проаналізуйте викладену ситуацію на предмет дотримання норм законодавства про охорону земель.

Яке рішення повинно бути прийнято судом по справі.

Задача 2

ТОВ „Кактус” збудувало і ввело в дію на належних йому земельних ділянках дренажну систему, призначену для пониження рівня ґрунтових вод.

Внаслідок цього в мешканців прилеглих територій зникла в колодязях вода, почали всихати дерева на земельних ділянках. На скарги мешканців керівництво товариства відповіло, що роботи проводяться в рамках комплексу заходів з охорони земель відповідно до затвердженого ними проекту підвищення якості земель та упередження їх підтоплення та заболочування, який розроблено фахівцями підприємства.

Декілька мешканців сусіднього села звернулися із скаргами на дії ТОВ до обласного управління Мінекології України.

Дайте оцінку діям ТОВ „Кактус”.

Якими повинні бути дії обласного управління Мінекології України в описаній ситуації?

Вирішіть спір.

Задача 3

Компанія „Рапс” здійснювала вирощування технічних олійних культур на земельній ділянці товарного сільськогосподарського виробництва, що перебувала у власності компанії.

Перевіркою дотримання вимог земельного законодавства інспектором з контролю за використанням земель встановлено наступні факти: вирощування с/г культур призводить до поступової деградації земель, таке вирощування здійснюється без проведення сівозмін, підтримання сталого рівня врожайності здійснюється за допомогою щорічного завезення на земельну ділянку нового родючого шару ґрунту.

Представник компанії „Рапс” зауважив, що в діях компанії немає складу правопорушення.

Проаналізуйте правомірність дій компанії „Рапс”.

Які заходи з охорони земель повинні здійснювати власники на землях с/г призначення.

Обґрунтуйте подальші дії інспектора.

Задача 4

На фермера Ярового державним інспектором з охорони навколишнього природного середовища при перевірці дотримання норм земельного законодавства було накладено штраф за використання для посіву техногенно забруднених земель, що знаходяться у стані консервації.

Накладення штрафу фермер оскаржив до суду, зазначивши, що приватизував земельну ділянку рік тому і за час її використання не забруднював її. Крім того, з моменту приватизації земельної ділянки жодних рішень про консервацію земель не приймалося – це могло мати місце тільки до набуття ним земельної ділянки у власність.

Відтак, до процесу судом було залучено міську раду, за рішенням якої земельна ділянка була передана у власність фермеру.

Розкрити порядок консервації земель.

Проаналізувати законність дій інспектора, фермера, ради.

Яке рішення по справі повинен винести суд?

Задача 5

Сільська рада прийняла рішення, яким було вилучено для будівництва торгового центру земельні ділянки у землекористувачів Левченка (ділянка ріллі), Швидкого (частина присадибної ділянки), власника Косого (ділянка для ведення особистого селянського господарства). Даним рішенням вказаних осіб було зобов'язано звільнити земельні ділянки протягом місячного терміну. Заподіяні збитки наведеним особам постановлено відшкодувати виходячи з нормативної оцінки вилучених земельних ділянок.

Отримавши таке рішення, мешканці звернулися до Вас із проханням надати консультацію з приводу законності дії ради, враховуючи той факт, що про вилучення земельних ділянок раніше вони не попереджались.

Який порядок вилучення земельних ділянок для суспільних потреб?

Проаналізуйте дії ради.

Яким чином можна захистити права мешканців?

Нормативні акти

Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

Земельний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 3—4. — Ст. 27

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про стандартизацію: Закон України від 17 травня 2001 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про меліорацію земель: Закон України від 14 січня 2000 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про державний контроль за використанням і охороною земель: Закон України від 19 червня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про пестициди і агрохімікати: Закон України від 02 березня 1995 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про захист рослин: Закон України від 14 жовтня 1998 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження Порядку здійснення природно-сільськогосподарського, еколого-економічного, протиерозійного та інших видів районування (зонування) земель: постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 року № 681 [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Список рекомендованої літератури

1. Балюк Г.І. До створення правового механізму охорони і використання радіоактивно забруднених територій і земель / Г.І. Балюк // Сучасні проблеми охорони земель. — Вінниця, 1995. — С. 641-642.

2. Бычкова Ц.В., Кулинич П.Ф. Правовая охрана земель. / Ц.В. Бычкова, П.Ф. Кулинич. — К.: «Знание», 1984. — 17 с.

3. Гавриш Н. Ґрунти як об'єкт правової охорони / Н. Гавриш // Вісник Львівського університету. Серія юридична. — 2000. — Вип. 35. — С. 346-349.

4. Ковальчук Т.Г. Окремі питання правового регулювання інституційно-функціонального забезпечення ефективного використання, відтворення та охорони земель сільськогосподарського призначення / Т.Г. Ковальчук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. — 2005. — Випуск 66. — С. 75-81.

5. Ковальчук Т.Г. Правове забезпечення організаційно-технічних засобів охорони земель / Т.Г. Ковальчук // Вісник Київського національного

університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. – 2004. - Випуск 59. – С. 164-167.

6. Ковальчук Т.Г. Правові аспекти ґрунтозахисних гарантій охорони земель / Т.Г. Ковальчук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. – 2004. - Випуск 58. – С. 112-116.

7. Ковальчук Т.Г. Правові аспекти юридичних засобів охорони земель / Т.Г. Ковальчук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. – 2004. – Випуск 60. – С. 68-72.

8. Корнеєв Ю.В. Земельне право: навч. посіб. / Ю. В. Корнеєв. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.

9. Кучер О. Особливості охорони земель у США / О. Кучер // Землевпорядний вісник. – 2008. - № 1. – С. 53-58.

10. Лугина О. Захист прав землевласників у разі самовільного використання належних їм земельних ділянок / О. Лугина // Приватизація землі: закон, практика, проблеми. – 2005. - № 5. – С.85-88.

11. Лугина О.В. Проблеми нормативного визначення терміна «самовільне зайняття земельних ділянок» / О.В. Лугина // Земельне право України. – 2007. - № 3. – С. 59-65.

12. Мірошніченко А.М. Земельне право України: підруч. / А.М. Мірошніченко. – К.: Алерта, 2011. – 678 с.

13. Носік В.В. Захист права власності на землю юридичних осіб в суді / В.В. Носік // Вісник Вищого арбітражного суду України. – 1999. - № 2. – С. 174-181.

14. Носік В.В. Самовільне зайняття земельних ділянок: теорія і практика / В.В. Носік // Земельне право України. – 2006. - № 5. – С. 47-58.

15. Оверковська Т. Юридична природа понять «забруднення» та «псування» земель / Т. Оверковська // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. – 2006. - № 71. – С. 105-109.

16. Снідевич О. Землевпорядні позови у цивільному процесі України / О. Снідевич // Право України. – 2006. - № 6. – С. 69-72.

17. Снідевич О. Окремі питання класифікації цивільних позовів у справах, що виникають із земельних правовідносин / О. Снідевич // Право України. – 2006. - №2. – С. 98-101.

18. Снідевич О.С. Предметна компетенція суду у справах, пов'язаних із земельними правовідносинами / О. Снідевич // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 4. – К.: Видавничий дім «Юридична книга», 1999. – С. 245-254.

19. Фролов М.О. Охорона земель як еколого-правовий імператив земельного законодавства / М.О. Фролов // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. - № 3. – С. 73-79.

20. Хапіцька З.С. Охорона земель у системі управління земельними ресурсами / З.С. Хапіцька // Землевпорядний вісник. – 1998. - № 3. – С. 11-12.

21. Юрченко А.Д., Будзілович І.С., Мельник О.В. Земельна реформа та охорона земель / А.Д. Юрченко, І.С. Будзілович, О.В. Мельник // Землевпорядний вісник. – 1998. - № 3. – С. 22.

Тема 14 «Склад і категорії земель в Україні»

2 год.

Методичні рекомендації

При підготовці до даного заняття студенти повинні вивчити склад земель в межах території України з огляду на їх цільове призначення та засвоїти особливості правового режиму використання і охорони окремих категорій земель.

Питання для обговорення

1. Поняття і склад земель в Україні.
2. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.
3. Правовий режим земель житлової та громадської забудови.
4. Правовий режим земель лісгосподарського призначення.
5. Правовий режим земель промисловості, енергетики, транспорту.
6. Порядок зміни цільового призначення земель в Україні.

Теми рефератів

Правовий режим земель водного фонду

Правовий режим земель історико-культурного призначення

Правовий режим земель природо-заповідного фонду

Правовий режим земель зв'язку

Термінологічні завдання

Дайте визначення понять і обов'язково письмово законспектуйте їх в зошит: земельний фонд, водний фонд, сільськогосподарські угіддя, несільськогосподарські угіддя, землі оздоровчого призначення, категорії земель, землі рекреаційного призначення, землі лісгосподарського призначення, цільове призначення земель, землі природно-заповідного фонду, смуги відведення, землі транспорту.

Питання для самоконтролю

1. Як співвідносяться між собою поняття «земельний фонд» і «склад земель»?
2. За яким критерієм землі в Україні поділяються на категорії?
3. Що таке землі запасу?
4. Чи може Україна мати за її межами землі на праві власності і якщо так, то на яких умовах?
5. Який порядок зміни цільового призначення земель в Україні?
6. Які землі в Україні є пріоритетними?
7. Який порядок використання земель житлової та громадської забудови?
8. У яких формах власності можуть перебувати землі оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення?
9. Які землі належать до земель водного фонду?
10. Проаналізуйте ст. 56 Земельного кодексу України і визначте особливості права власності на землі лісгосподарського призначення.
11. Які обмеження передбачені у законодавстві щодо використання земель водного фонду?

12. З якою метою встановлюються берегові смуги?
13. Які землі є землями залізничного транспорту?
14. Чи можуть перебувати землі оборони у приватній власності? Відповідь обґрунтуйте з посиланням на чинне земельне законодавство?
15. З якою метою встановлюються охоронні зони на землях зв'язку?

Задачі

Задача 1

Київський природоохоронний прокурор заявив позов в інтересах держави в особі Дарницької районної ради в м. Києві до ТОВ «Д» про повернення самовільно зайнятої земельної ділянки та приведення цієї ділянки у придатний для використання стан. Під час перевірки, яку здійснювала Київська природоохоронна прокуратура в квітні 2000 року, було встановлено, що на території парка культури та відпочинку «Гідропарк» в Дарницькому районі м. Києва відповідач самовільно зайняв земельну ділянку чим порушив вимоги чинного законодавства України. Крім того ТОВ «Д» здійснювало свою діяльність без одержання правовстановлюючих документів на право користування земельною ділянкою і встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), а також самовільно, без отримання дозволу на виконання будівельних робіт, збудувало на вказаній ділянці стаціонарну споруду (кафе).

Чи підлягає позов задоволенню?

Вирішіть справу.

Задача 2

Громадянину Я. надано у приватну власність у селі З. земельну ділянку розміром 2 га для ведення особистого селянського господарства. Через рік він переїхав до міста С. Оскільки більшу частину року він проживав у місті, то за пропозицією громадянина М. він уклав з ним договір на право тимчасового користування останнім земельною ділянкою на умовах оренди терміном на 5 років.

За умови договору оренди Я. передавав у тимчасове користування М. 1 га, а останній зобов'язувався сплачувати за земельну ділянку земельний податок, доглядати за житловим будинком у зимовий період та передавати щомісячно Я. відповідну кількість овочевих культур пропорційно вартості 30% його доходу від використання землі. Однак у серпні Я. забажав достроково припинити чинність договору, вважаючи, що М. несумлінно виконує умови договору, передаючи йому сільськогосподарську продукцію не ліпшої якості. Останній звернувся з позовом до суду про визнання незаконним одностороннє припинення строкового договору на оренду земельної ділянки.

Чи підлягає позов задоволенню?

Вирішіть справу.

Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

Земельний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 3—4. — Ст. 27

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Водний кодекс України від 06 червня 1995 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України в редакції від 6 березня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 41. — Ст. 546.

Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 року // Голос України. — 2003. — 29 липня. — № 139.

Про Генеральну схему планування території України: Закон України від 7 лютого 2002 року // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 30. — Ст. 204.

Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 року // Офіційний вісник України. — 2003. — № 23. — Ст. 1014.

Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 року // Офіційний вісник України. — 2003. — № 25. — Ст. 1178.

Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 року // Урядовий кур'єр. — 2003. — 6 серпня.

Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19 червня 2003 року // Урядовий кур'єр. — 2003. — 23 липня.

Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20 лютого 2003 року // Офіційний вісник України. — 2003. - № 12. - Стор. 73.

Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08 лютого 1995 року // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 12. — Ст. 81.

Про відчуження земельних ділянок та інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17 листопада 2009 року // Офіційний вісник України. — 2009. - № 97. - Стор. 9.

Про електроенергетику: Закон України від 16 жовтня 1997 року // Офіційний вісник України — 1997. - № 46. - Стор. 1.

Про основи містобудування: Закон України від 16 листопада 19992 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про затвердження Правил охорони електричних мереж: постанова Кабінету Міністрів України від 04 березня 1997 року № 209 // Офіційний вісник України — 1997. - № 10. - Стор. 28.

Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів: Закон України від 09 липня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. — 2011. - № 1. — Ст.2.

Про планування і забудову території: Закон України від 20 квітня 2000 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 06 вересня 2005 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16 червня 1992 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про курорти: Закон України від 05 жовтня 2000 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08 липня 2000 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про автомобільний транспорт: Закон України від 05 квітня 2001 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про залізничний транспорт: Закон України від 04 липня 1996 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про телекомунікації: Закон України від 18 листопада 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Про використання земель оборони: Закон України від 27 листопада 2003 року [Електронний ресурс] www.rada.gov.ua.

Список рекомендованої літератури

1. Актуальні питання розвитку земельної реформи в Україні / А.С. Даниленко, Ю.Д. Білик, М.Ю. Гарбуз та ін.; [За ред. Ю.Д. Білика]. – К.: Урожай, 2004. – 96с.

2. Андрейцев В.І. Земельне право і законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії / В.І. Андрейцев. – К.: Знання, 2005. – 445 с.

3. Антонюк У. В. Правове забезпечення екологічної безпеки у процесі діяльності залізничного транспорту: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук спец. 12.00.06. / У.В. Антонюк. – Київ, 2009. – 20 с.

4. Антонюк У.В. Правове забезпечення екологічної безпеки у сфері залізничного транспорту / У.В. Антонюк // Юридична Україна. – 2006. - № 8. – С.58-62.

5. Балезин В. П. Правовой режим земель населенных пунктов / В.П. Балезин / [Отв. ред. Н. И. Краснов]. – М.: Юрид. лит., 1980. – 96 с.

6. Бондар В. В. Правовий режим земель міжнародних автомобільних транспортних коридорів в Україні: [монографія] / В.В. Бондар. – К.: Юридична думка, 2009. – 160 с.

7. Вовк О. Право громадян на землю в сільській місцевості (проблемні питання) / О. Вовк // Право України. – 1997. - № 6. – С.46-48.

8. Гапотченко Т. М. Особливості правового режиму земель автомобільного транспорту та дорожнього господарства: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук спец. 12.00.06. / Т.М. Гапотченко. – Харків, 2007. – 20 с.

9. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України. Науково-навчальний посібник // [За ред. докт. юрид. наук, проф. Н.І. Титової]. – Львів: ПАІС, 2005. – 368 с.

10. Ільницька Н. Про поняття, структуру та особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення / Н. Ільницька // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2000. – Випуск 35. – Ст.350-355.

11. Корнеєв Ю.В. Земельне право: навч. посіб. / Ю. В. Корнеєв. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.

12. Крассов О. И. Понятие и содержание правового режима земель / О.И. Крассов // Экологическое право. – 2006. - № 2. – С. 12-15.

13. Кулинич П. Принцип пріоритету сільськогосподарського використання земель у земельному праві України / П. Кулинич // Право України. – 2004. - № 8. – С. 45-49.

14. Мірошніченко А.М. Земельне право України: підруч. / А.М. Мірошніченко. – К.: Алерта, 2011. – 678 с.

15. Семчик В. І. Земельне право України: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, М. В. Шульга. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2008. – 600 с